

NATURA 2000 HATÁSBECSLÉSI DOKUMENTÁCIÓ

TATA, REMETESÉG

Wellness Hotel Gottwald

**SZERKEZETI- ÉS SZABÁLYOZÁSI TERVÉNEK
MÓDOSÍTÁSÁHOZ**

*Készült
a 275/2004. (X.8.) Kormányrendelet alapján*

2012. november

www.oko-design.hu

ÖKO | **Design**
Környezetvédelmi
Beruházó és Tanácsadó Kft.

*

Készítette:

Székhely: 2890 Tata, Bacsó Béla út 58.

Tel.: (30) 247-0613

E-mail: okodesign@gmail.com

www.oko-design.hu

*

Megbízó:

Tata Város Önkormányzata

2890 Tata, Kossuth tér 1.

**Gottwald Vendéglátó, Kereskedelmi
és Szolgáltató Kft.**

2890 Tata, Fekete út 1.

*

Felelős tervező, szerkesztő:

Musicz László

*okl. építőmérnök, humánökológus
környezet- és természetvédelmi szakértő
SZTV, SZTjV, SzKV-vf, SzKV-hu, KV-SZ*

*

Közreműködő szakértő:

Húvös-Récsi Annamária

okl. biológus, környezetirányítási szakértő

TARTALOM

1. Azonosító adatok	5
1.1. A terv készítő és beruházó	5
1.2. Az adatlap kitöltésében részt vevő személyek, szervezetek (név, cím, elérhetőség, szakmai referenciák)	5
2. Az érintett Natura 2000 terület	6
2.1. A tevékenység révén érintett Natura 2000 terület neve, kódja	6
2.2. A tevékenység hatásainak kitett közösségi jelentőségű fajok	7
3. A terv vagy beruházás	8
3.1. A Natura 2000 területre hatással lévő terv vagy beruházás bemutatása, céljának meghatározása	8
3.2. A terv vagy beruházás mérete, jelentősége, tervezett időtartama	10
3.3. A terv vagy beruházás térbeli kiterjedése, az általa igénybe vett terület és az okozott hatás nagysága, kiterjedése, térképi ábrázolása	11
3.4. A terv vagy beruházás kivitelezésének várható időtartama, valamint a kivitelezés során várható átmeneti hatások bemutatása	14
3.5. A terv vagy beruházás megvalósításához szükséges létesítmények ismertetése	14
3.6. A terv vagy beruházás hatásterületén lévő természeti állapot ismertetése	16
3.6.1. A beruházással érintett Natura 2000 terület általános ismertetése	16
3.6.2. A tényleges hatásterület ismertetése	20
3.7. A terv vagy beruházás társadalmi, gazdasági következményeinek leírása	21
4. A terv vagy beruházás kedvezőtlen hatásai	21
4.1. A várható természeti állapotváltozás leírása a terv vagy beruházás megvalósulását követően vagy annak következtében	21
4.2. A Natura 2000 területen megtalálható, a kijelölés alapjául szolgáló élőhelyekre és fajokra gyakorolt, várhatóan kedvezőtlen hatások	26
4.2.1. A terület élőhelyeinek vizsgálata.....	26
4.2.2. A jelölő madárfajokra gyakorolt hatások vizsgálata.....	28
4.3. A Natura 2000 területen megtalálható, a kijelölés alapjául szolgáló élőhelyek és fajok természetvédelmi helyzetében várható kedvezőtlen hatások becsült mértéke	43

5. Alternatív (egyéb ésszerű) megoldások	45
5.1. A tervező, illetve beruházó által tanulmányozott alternatív megoldások bemutatása	45
5.2. A szóba jöhető alternatív megoldások megvalósítását megnehezítő vagy kizáró okok leírása	45
6. A megvalósítás indokai	45
6.1. A terv vagy beruházás megvalósítása szükségszerűségének ismertetése	45
6.2. A terv vagy a beruházás szükségszerűségének alátámasztása	46
7. A kedvezőtlen hatások mérséklése	47
8. Kiegyenlítő (kompenzációs) intézkedések	48
9. A hatásbecslés összefoglalása	49
Irodalomjegyzék	51

1. Azonosító adatok

1.1. A terv készítője és az engedélykérő

Tervkészítő

Név: **ÖKO-DESIGN Környezetvédelmi Beruházó és Tanácsadó Kft.**

Székhely: 2890 Tata, Bacsó Béla út 58.

Tel: 30/247-0613

Fax: 34/383-393

E-mail: okodesign@gmail.com

Honlap: www.oko-design.hu

Engedélykérő

Név: **Gottwald Vendéglátó, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft**

Székhelye: 2890 Tata, Fekete út 1.

Kapcsolattartó: Gottwald Sándor ügyvezető

Tel: 34/586-114

E-mail: info@gottwald.hu

1.2. Az adatlap kitöltésében részt vevő személyek, szervezetek (név, cím, elérhetőség, szakmai referenciák)

Felelős tervező:

Név: **Musicz László**

Képesítés: okl. építőmérnök – humánökológus

Beosztás: ügyvezető

Lakhely: 2890 Tata, Dobroszláv L. u. 34.

Tel: 30/247-0613

Fax: 34/383-393

E-mail: okodesign@gmail.com

Szakmai referencia:

- 15 év környezet- és természetvédelmi igazgatási tapasztalat (Tata Város Polgármesteri Hivatala – környezet- és természetvédelmi referens)
- 13 év ügyvezető tapasztalat az Euronatur Bt. illetve az Öko-Design Kft. élén
- Több, mint 30 év természetvédelmi társadalmi szervezeti tagság ill. NGO-vezetői tapasztalat
- Ramsari Egyezmény Magyar Nemzeti Bizottság tagja 2004-től
- ÖKO-DESIGN Kft és EURONATUR Bt. által készített 40 Natura 2000 hatásbecslési dokumentáció az elmúlt 2 évben
- Szakértői jogosultság természetvédelem, tájvédelem, élővilág-védelem, víz- és földtaniközeg-védelem illetve hulladékgazdálkodás területén (SZTV, SZTjV, SzKV-vf, SzKV-hu, KV-SZ)
- További referenciák: www.oko-design.hu

2. Az érintett Natura 2000 terület

2.1. A tevékenység révén érintett Natura 2000 terület neve, kódja:

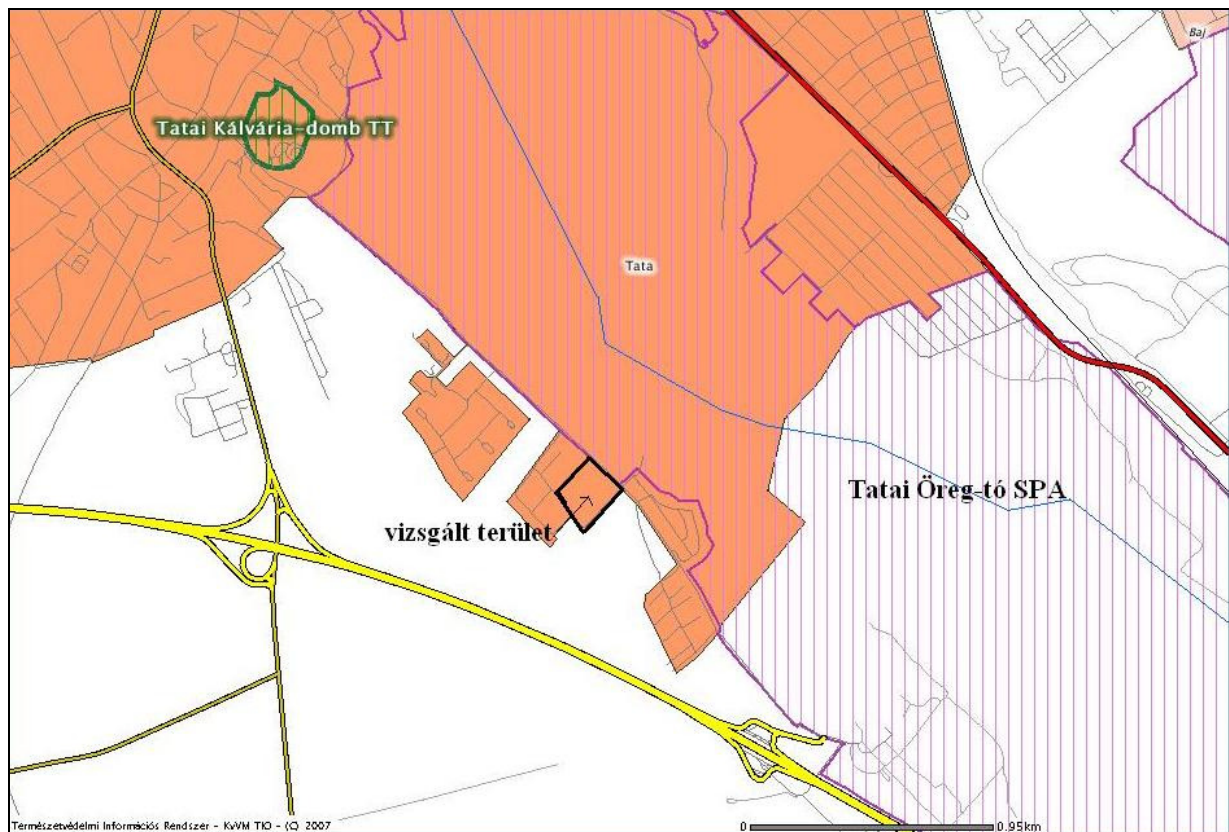
„Tatai Öreg-tó” Különleges Madárvédelmi Terület (SPA)

Kódja: HUDI 10006

A terület státusza:

- **különleges madárvédelmi terület**
- különleges természetmegőrzési területnek jelölt terület
- kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területnek jelölt terület
- jóváhagyott különleges természetmegőrzési terület
- jóváhagyott kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
- különleges természetmegőrzési terület
- kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület

Érintettség mértéke: közvetlen érintettség nincs, a szabályozás-módosítással érintett terület csak határos a Natura 2000 területtel

1. ábra

A vizsgált terület elhelyezkedése a Tatai Öreg-tó Natura 2000 terület környezetében

A szabályozás-módosítással érintett ingatlanok nem szerepelnek az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészletekről szóló 14/2010. (V. 14.) KvVM rendelet mellékleteiben.

2.2. A tevékenység hatásainak kitett közösségi jelentőségű fajok

A Tatai Öreg-tó SPA (HUDI 10006) terület jelölő madárfajai:

- kis kárókatona (*Phalacrocorax pygmeus*)
- bölömbika (*Botaurus stellaris*)
- nagy kócsag (*Egretta alba*)
- fekete gólya (*Ciconia nigra*)
- vetési lúd (*Anser fabalis*)
- nagy lilik (*Anser albifrons*)
- nyári lúd (*Anser anser*)
- csörgő réce (*Anas crecca*)
- tőkés réce (*Anas platyrhynchos*)
- gulipán (*Recurvirostra avosetta*)
- réti cankó (*Tringa glareola*)
- dankasirály (*Larus ridibundus*)
- sárgalábú sirály (*Larus cachinnans*)
- kormos szerkő (*Chlidonias niger*)

A Tatai Öreg-tó Különleges Madárvédelmi Terület legfőbb értéke az évszázadokkal ezelőtt kialakult nemzetközi jelentőségű vadlúd gyülekezőhelyi szerep

3. A terv vagy beruházás

3.1. A Natura 2000 területre hatással lévő terv vagy beruházás bemutatása, céljának meghatározása

A Tatai Öreg-tó körül az 1970-es évektől kialakult üdülőterületeken mintegy 500 üdülőingatlan és több szálloda illetve panzió épült fel. Ezek legjelentősebbjének a 4 csillagos Wellness Hotel Gottwald tekinthető, amely az elmúlt évtizedben jelentősen bővült mind alapterületét tekintve, mind szolgáltatásai terén. A szálloda tulajdonosai évek óta foglalkoznak lótarással is, egy kisebb állományt jelenleg is a szálloda közvetlen szomszédságában tartanak, egy azóta tulajdonukba került területen. Hosszabb távon is szeretnék ennek lehetőségét biztosítani, ezért a jelenlegi szerkezeti terv szerint üdülőházas övezetnek a különleges idegenforgalmi célú besorolásra módosítása szükséges mintegy 3000 m² kiterjedéssel. Ezen túlmenően a szállodába érkező vendégek igényei szerint egy erdei kápolnát szeretnének felépíteni a szomszédos (jelenleg zöldterületi besorolású) közpark egy kisebb részén pihenőházzal illetve szolgáltatási lakással, amihez szintén módosítani szükséges a szabályozási tervet.

A tervezett módosítások a 158/2012.(IV.26.) Kt. határozat értelmében az alábbiak:

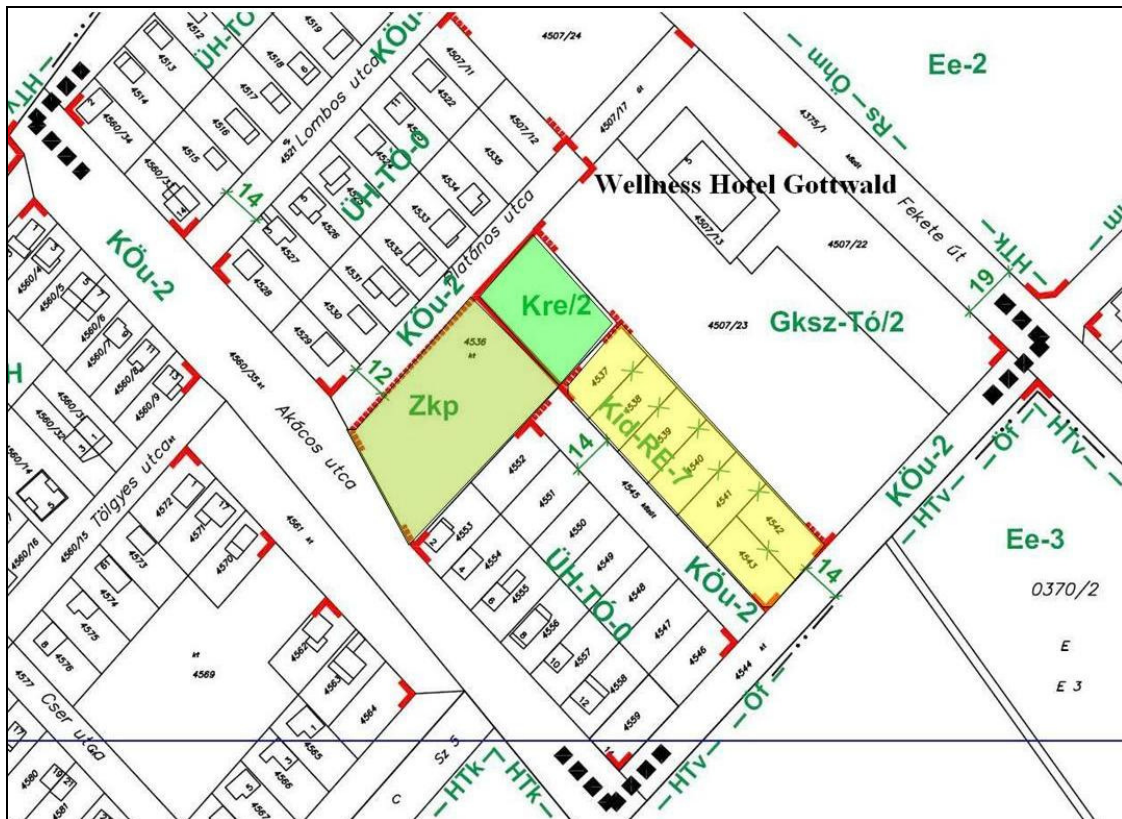
1. A 4536 hrsz. telek önkormányzati tulajdonban van. A képviselő testület támogatta, hogy ebből a telekből 1300 m²-nyit az önkormányzat eladjon, hasznosítson. Ezért ez a leválasztott telekrész Zkp zöldterületből Kre beépítésre szánt különleges rekreációs területre módosul.
2. A 4537-től 4543-ig terjedő telekcsoport hétvégiházak üdülőteleknek lett kijelölve, de még nem került beépítésre. A tulajdonjogot a jelenleg már a Hotel tulajdonosa birtokolja, aki ezen a területen az idegenforgalomhoz kapcsolódó lovas szolgáltatás építményeit kívánja elhelyezni. Ezért ezt a telekcsoportot Úh hétvégiházak üdülőterületről Kid beépítésre szánt különleges idegenforgalmi területre kell módosítani.

A szabályozási terv módosítása az alábbi ingatlanokat érintené:

Tata, belterületi 4536, 4537, 4538, 4539, 4540, 4541, 4542, 4543 helyrajzi számú ingatlanok. A többi szomszédos terület besorolása nem változna.

Ezen ingatlanok egyike sem szerepel az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészletekről szóló 14/2010. (V. 14.) KvVM rendelet mellékleteiben, tehát nem Natura 2000 területek.

A szabályozásmódosítással érintett terület csupán a Tatai Öreg-tó helyi jelentőségű természetvédelmi terület védő övezetét (tehát legkevésbé szigorúan kezelt részét) érinti és sem a Tatai Tavak Ramsari területet, sem a Tatai Öreg-tó Natura 2000 Különleges Madárvédelmi Területet nem érinti (csupán közvetlenül határos ezekkel).

A szerkezeti és szabályozási termódosítás elsődleges célterületei

A hatásbecslés keretében azt szükséges tisztázni, hogy az átminősíteni kívánt kb. 1300 m² + 3000 m² terület módosuló beépítési intenzitása illetve a megvalósítási fázisban tervezett építési munkálatok milyen mértékű hatással lennének a Tatai Öreg-tó Natura 2000-es (és egyúttal Ramsari) terület jelölő madárfajaira.

Köztudott, hogy az óvatosságukról ismert vadludak Tatán egy számos antropogén hatással terhelt tavon gyülekeznek. Az Öreg-tó Európa-szerte egyedülálló abban a tekintetben, hogy egy város csaknem teljesen körbeveszi és mégis vízimadarak tízezrei pihennek vizén. Az Öreg-tó körüli beépítések okozta terhelésnövekedés egyik fontos szegmense, hogy a tó, mint éjszakai-zóhely illetve a környező táplálkozóhelyek között húzódó légifolyosókat milyen mértékben veszélyeztetik egy-egy új beépítésű terület okozta zaj- és fényhatások? Jelen hatásbecslés is jórészt erre keresi a választ.

3.2. A terv vagy beruházás mérete, jelentősége, tervezett időtartama

A Remeteség üdülőövezetében mintegy 3000 m²-en kialakítani kívánt idegenforgalmi terület és az 1300 m²-en kialakítani tervezett különleges rekreációs terület a Tatai Öreg-tó mintegy 700 hektáros védett területének nagy kiterjedésű védő övezetét érinti. Ez az 1/2012. (I.30.) önkormányzati rendelet értelmében a legkülső övezet, melyben a legenyhébb természetvédelmi korlátozások vannak csak jelen. Ezekkel a tervezett módosítások teljes mértékben összhangban vannak.

Tekintettel arra, hogy a szóban forgó terület közvetlen környezetében több tucat üdülőház található jelenleg, így a szomszédságukban megjelenő új övezeti besorolás (az állattartást is lehetővé tevő idegenforgalmi kategória) lazítja, tompítja a hétvégi házas, nagy intenzitású területhasználatból fakadó hatásokat. A korábbi szabályozás itt 7 újabb üdülőház megépítését tette volna lehetővé, az új szabályozás révén azonban a meglévő Gottwald hotel szolgáltatásához illeszkedő háttérterületté válik, ahol lényegesen kisebb beépítési intenzitás valósul meg a jövőben. Ez természetvédelmi szempontból feltétlenül előnyökkel jár.

Ugyancsak hordoz előnyöket a szomszédos (4536 hrsz) zöldterület egy kisebb részének rekreációs területté változtatása, ahol ugyan a jelenlegi közpark helyén (degradált és hulladékkal szennyezett erdős területen) egy erdei kápolna és hozzá tartozó pihenőház illetve szolgálati lakás épülne, de az üdülőterülethez maximálisan igazodó minőségi idegenforgalmi övezet kialakítására nyílik ezáltal lehetőség.

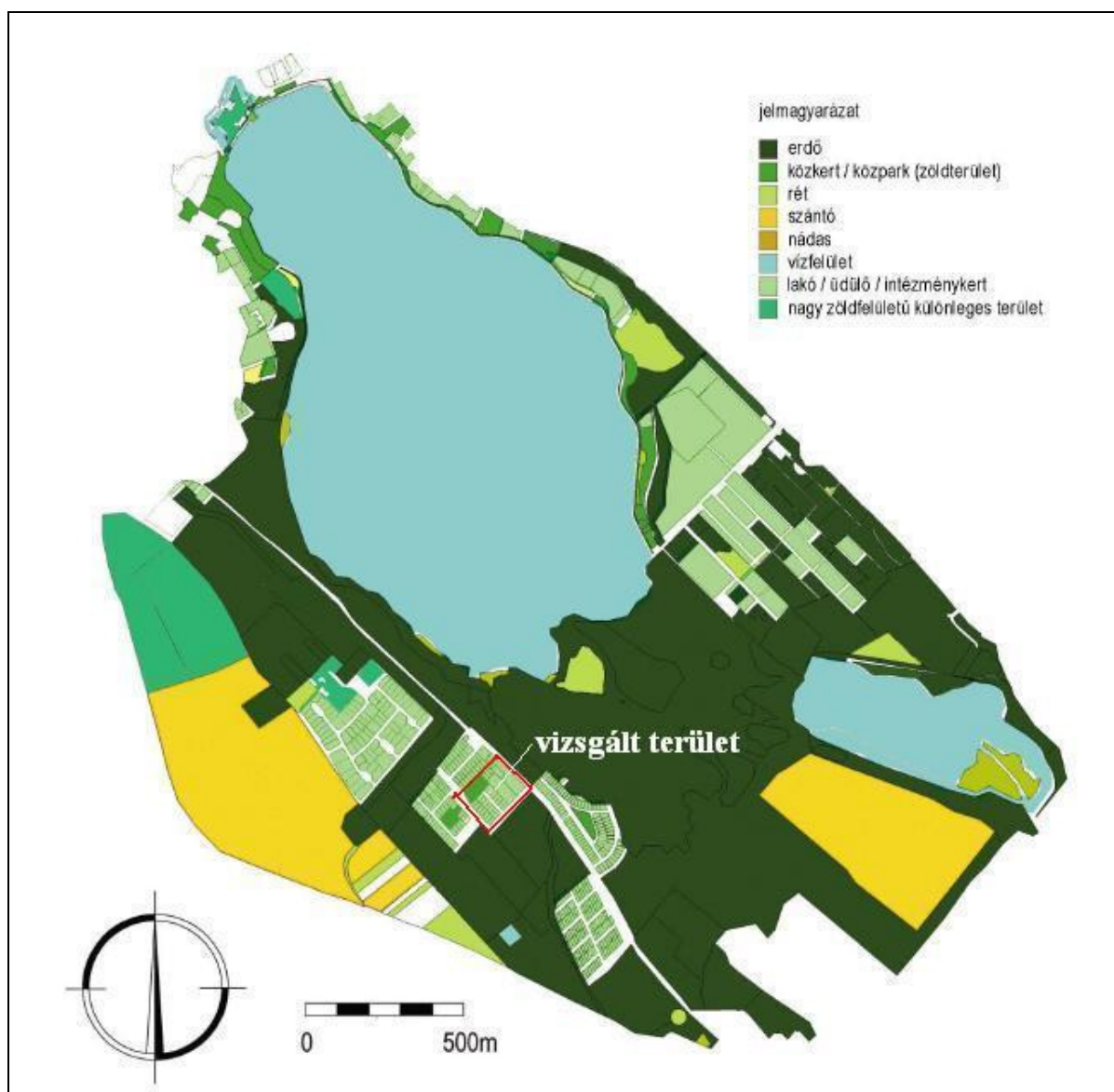
A szabályozásra kerülő terület a meglévő üdülőövezetben helyezkedik el

Mindezeket a módosításokat elsősorban amiatt szükséges megvizsgálni, hogy ez a néhány ezer m² kiterjedésű terület éppen az Öreg-tóra érkező illetve onnan kirepülő sokezes madártömegek repülési útvonala mentén helyezkedik el, és ebből adódóan itt is biztosítani kell a jelölő madárfajok által igényelt környezeti feltételeket.

A remeteségi rekreációs terület fejlesztésre várhatóan már rövid távon (2-3 éven belül) sor kerül. Szerencsés körülmény, hogy e területet minden oldalról erdő koszorúzza (az Öreg-tó irányában nagyobb kiterjedésben is), ami jelentősen csökkenti a megváltozó intenzitásból eredő környezeti hatásokat a tavon gyülekező és oda érkező madarak viszonylatában.

3.3. A terv vagy beruházás térbeli kiterjedése, az általa igénybe vett terület és az okozott hatás nagysága, kiterjedése, térképi ábrázolása

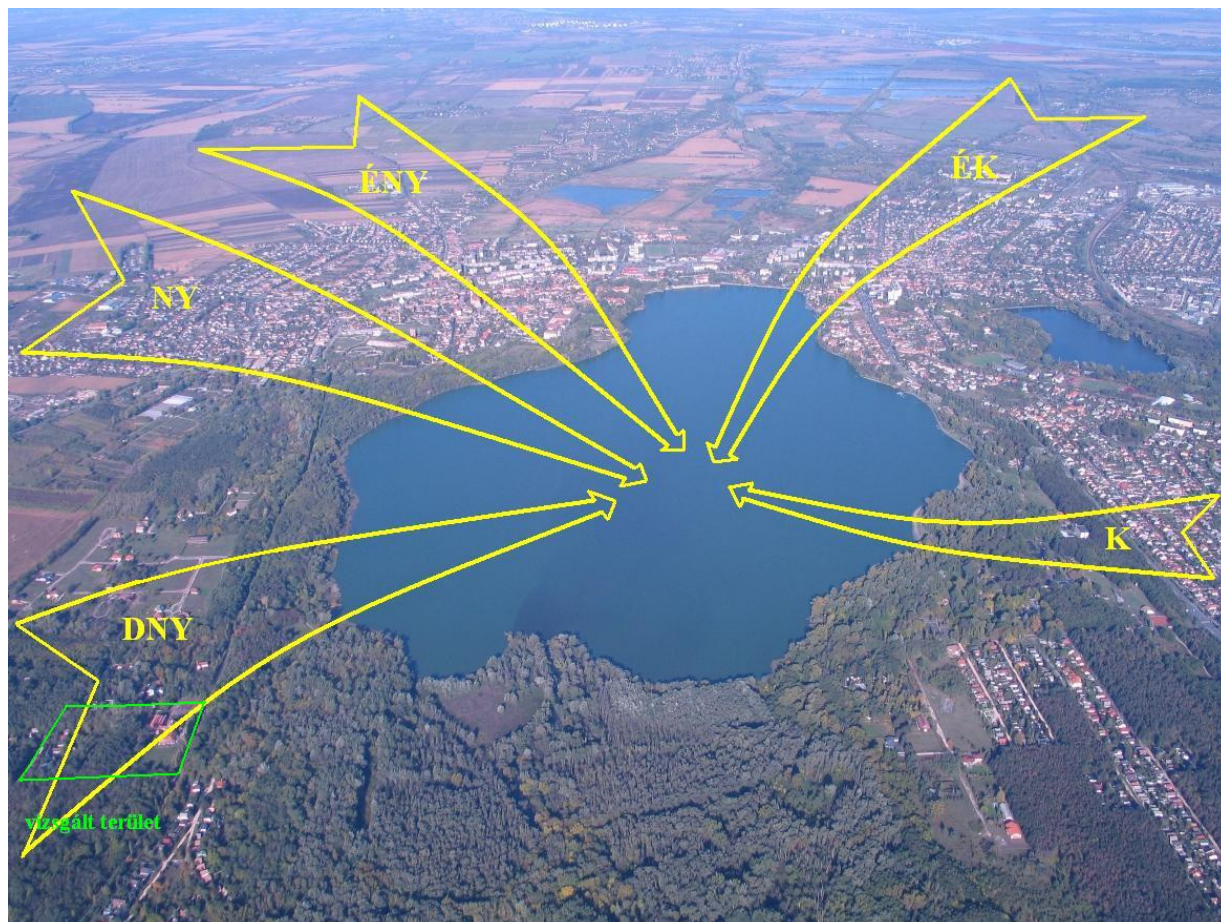
A TRT módosítás a „Tatai Öreg-tó” néven SPA-területté nyilvánított terület 317 földrészletéből egyet sem érint, csupán közvetlenül határos néhány érintett földrészlettel.

A vizsgált terület elhelyezkedése a Tatai Öreg-tó helyi jelentőségű természetvédelmi területen belül

Tekintettel arra, hogy az Öreg-tavon az ősztől-tavaszig terjedő időben tízezres nagyságrendben gyülekező vízimadarak legfontosabb táplálkozóterületei főként a várostól

nyugati irányban húzódnak, így a vizsgált terület légtérben rendszeresen – a téli időszakban naponta többször – vonulnak át e madártömegek. Nem mindegy, hogy e légifolyosót milyen hatások érik, milyen fényszennyezés vagy zajterhelés okozhat nem kívánatos zavaró tényezőket a nemzetközi jelentőségű madárgyülekezőhely viszonylatában.

A tatai Öreg-tóra érkező vadludak fő behúzási irányai

Az újonnan szabályozásra kerülő terület alig egy hektár nagyságú, ebből alig néhány ezer m² terület vonatkozásában változik ténylegesen a területfelhasználás intenzitása (részben csökken, részben növekszik) az alábbiak szerint:

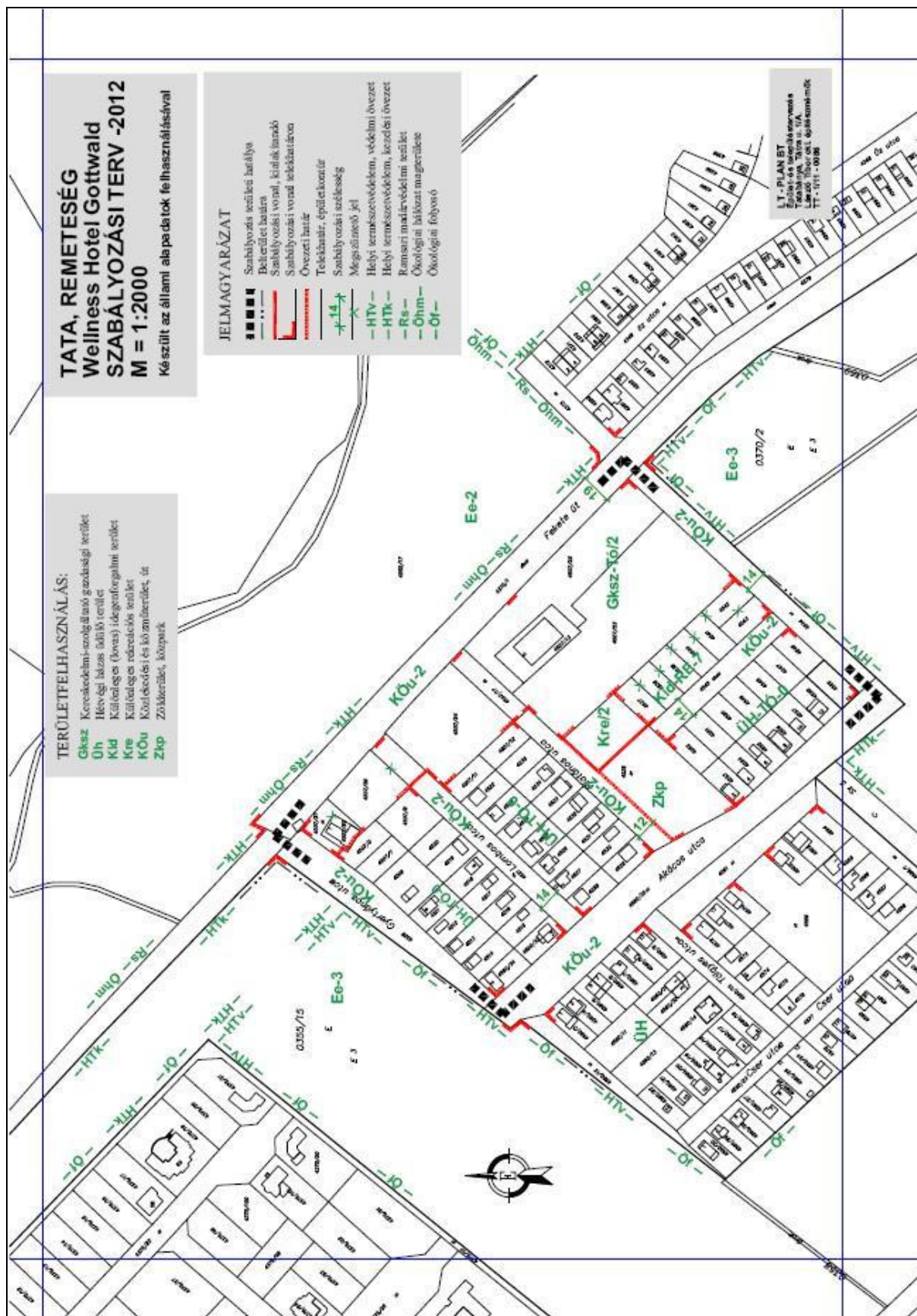
A Tata Építési Szabályzatáról szóló 38/2005.(XII.06.) számú rendelet (a továbbiakban TÉSZ) módosításával a Kre/2 különleges rekreációs területen kápolna, rekreációs pihenő ház illetve szolgálati lakás épülhet. A TÉSZ erre a területre az alábbi paraméterrel tenné lehetővé a beépítést:

„20. Kre/2 1000 Sz 20% 7,5 60%”

A TÉSZ a másik terület vonatkozásában Kid-RE-7 építési övezetet irányoz elő, amely a lovas idegenforgalmi hasznosítás illetve azt kiszolgáló építmények övezete. Itt az épületek és a közterület között az előkert min. 3 m, az övezet faállománya védendő (kivágni csak a túlkoros vagy beteg fákat illetve az építésnek útjában lévőket szabad).

Az itt tervezett beépítési paraméterek:

„21. Kid-RE-7 3000 Sz 30% 6,0 40%”

A tervezett szabályozási terv
 (LT-PLAN Bt. tervei alapján)

Fenti területek ugyan részét képezik a Tatai Öreg-tó helyi jelentőségű védett természeti területnek, de annak hármaskörzete rendszerében a legkülső (védő) övezetbe tartoznak. Az ilyen övezeti besorolás – a helyi rendelet értelmében – lehetővé teszi üdülő- vagy lakófunkciók megjelenését.

3.4. A terv vagy beruházás kivitelezésének várható időtartama, valamint a kivitelezés során várható átmeneti hatások bemutatása (felvonulási létesítmények, anyagnyerőhelyek, a szállítás vagy egyéb személy- és gépjárműforgalom zavaró hatása stb.)

Az élőhelyek csökkenésének ökológiai hatásait felmérendő részletes felméréseket végeztünk a szabályozási területen. A legjellemzőbb élőhely az urbánus környezet (üdülők, lakóépületek, kiskertek), amelyek nagysága nem változna.

A tényleges beavatkozások csupán egy telepített erdei fenyvest érintenének (lótartás létesítményei) illetve egy puhafás (fehér nyaras) ligeterdőt (kápolna). Ezek jelenlegi állapotára vonatkozóan a 4.2.1. fejezet nyújt áttekintést.

A tervezett épületek, építmények révén ugyan valamelyest csökkennének az erdős élőhelyek, de nem szabad elfelejteni, hogy a jelenlegi szabályozás még intenzívebb beépítést tesz lehetővé, vagyis természetvédelmi szempontból alapvetően kedvezőek a tervezett változások.

A beruházásnak a szomszédos NATURA 2000 területet érintő hatásai között elsősorban a ma még csupán kisebb mértékben beépített, de alapvetően már most is urbánusnak tekinthető **élőhelyek területcsökkenése** emelendő ki. A kb. 3,5 hektáros területnek kb. fele parkszerű zöldterület, amelynek nagyobb része továbbra is maradna.

Ugyancsak lényeges hatást gyakorolhat az építési munkálatok alatt a munkagépek **taposása**, területhasználata, **felvonulási területe**, amelyek mellett szakaszonként a **depóniátárolás** is biológiailag aktív zöldterületeket vehet el. Ezeket értelemszerűen minimalizálni szükséges (lévén természetvédelmi terület).

A területen átmenetileg számolni lehet a bolygatás nyomán megjelenő **özönnövényekkel**, amelyek elburjánzásával azonban nem kell számolni, hiszen a szálloda alapvető érdeke, hogy a kápolna környezetében illetve az állattartó karámok környezetében igényes, gondozott környezetet alakítson ki.

A munkagépek esetleges **olajelfolyása és zajszenyezése** további szennyezést és zavaró tényezőt jelenthet (ez utóbbi az állatvilág szempontjából). Szerencsés körülmény, hogy a közvetlenül érintett területen egyáltalán nem kell számolni fokozottan védett állatfaj költőhelyével.

3.5. A terv vagy beruházás megvalósításához szükséges létesítmények ismertetése

A Remeteség most tervezett új rekreációs területén kisebb beépítési intenzitásra és környezeti hatásokra számíthatunk, mint a közeli üdülőövezet esetében, hiszen egy laza beépítésű, lótartáshoz igazodó épületegyüttes jelenne csak meg. Ez mellett a szálloda közelében megépülő erdei kápolna és a szolgálati lakás elsősorban a négy csillagos szálloda komplexum

szolgáltatásához szükséges, hogy az ideérkező vendégeket ilyen értelemben is ki tudja szolgálni a hotel. A szálloda tulajdonosai az érintett területeket megvásárolták.

A szálloda környéki üdülő övezetben igényes nyaralók és családi házak épültek az elmúlt évtizedekben.

A módosítandó szabályozással érintett területen ilyen beépítési intenzitás nem várható.

A szabályozási területet határoló üdülő övezeti utcák

A most kialakítani kívánt új rekreációs terület vonatkozásában is hasonló építési folyamatokra és beépítési intenzitásra számíthatunk. Tekintettel arra, hogy a terület egy része már jelenleg is beépítettnek minősül, így drasztikus változás nem következik be.

Jelentősebb építési tevékenység csupán a tervezett kápolna környezetében történne, de a zöldfelület csupán kismértékben sérülne, hiszen a fás-bokros területen most meglehetősen kevés fa áll, a szomszédos üdülőkből és lakóházakból ide hordják ki évek óta a zöld hulladékot és illegális területfoglalásként könnyű szerkezetes gépkocsi beállók is megjelentek a területen. A kápolna megépítésével ezek eltűnnének és helyükön sokkal rendezettebb környezet alakulna ki. Az ideiglenes felvonulási és építési terület révén kb. egy éves időtartamig fakivágások történének, földdeponiák jelennének meg, közművek épülnének, illetve sor kerülne az aléptmények elhelyezésére és az épületek kialakítására.

3.6. A terv vagy beruházás hatásterületén lévő természeti állapot ismertetése

3.6.1. A beruházással érintett Natura 2000 terület általános ismertetése

A Tatai Öreg-tó legjelentősebb természetvédelmi értékét kétségkívül a **madárvonulásban** betöltött szerep adja, hiszen az Öreg-tó az Eurázsia tundra- és tajgaterületein fészkelő vetési ludak (*Anser fabalis*) egyik legfontosabb Kárpát-medencei telelőhelye (BERGH & PHILIPPONA 1986, RUTSCHKE 1987, BURGERS 1990, FOX & MADSEN 1991, MADSEN 1991, MUSICZ 1998). E jelenséget a tó meglehetősen urbanizálódott környezete szinte világviszonylatban is egyedülállóvá teszi, hiszen ismereteink szerint nincs még egy olyan tó, amelyet egy város csaknem teljesen körülvesz, és melynek vizén mégis naponta akár 40-50 ezer vízimadár pihen meg.

Sajátos a tó helyzete olyan vonatkozásban is, hogy miközben az ősztől tavaszig terjedő időszakban valóban nemzetközi jelentőségű madárforgalmat bonyolít, ekkor látható a napjainkig itt megfigyelt 250 madárfaj túlnyomó része is, addig a költési időszakban igen szerény vízimadár fauna figyelhető itt meg (MUSICZ 1997).

A tavon és közvetlen környezetében olyan ritkaságok is megfordultak, mint a batla (*Plegadis falcinellus*), az énekes hattyú (*Cygnus cygnus*), a rövidcsőrű lúd (*Anser brachyrhynchus*), a kis lilik (*Anser erythropus*), a sarki lúd (*Anser caerulescens*), a vörösnyakú lúd (*Branta ruficollis*), a kékcőrű réce (*Oxyura leucocephala*), a szirti sas (*Aquila chrysaetos*), a csigaforogató (*Haematopus ostralegus*), a csüllő (*Rissa tridactyla*), az uhu (*Bubo bubo*), az uráli bagoly (*Strix uralensis*), a hajnalmadár (*Tichodroma muraria*), a vízirigó (*Cinclus cinclus*), vagy a hósármány (*Plectrophenax nivalis*) [MUSICZ 1997].

A tatai Öreg-tó madárvonulásban betöltött nemzetközi jelentőségéhez képest egyéb természetvédelmi jelentősége sajnos igen csekélynek mondható. A tavat övező csaknem 270 hektáros erdőterület ugyan Komárom-Esztergom megye egyik legnagyobb síkvidéki erdejének számít, de természetvédelmi jelentőségét nagymértékben meghatározza, hogy egyúttal a megye egyik legjelentősebb üdülőterülete is itt húzódik.

A Tatai Öreg-tó Természetvédelmi Területre az a sajátos kettősség jellemző, melyet egyik oldalról olyan jelentős természeti és építészeti értékek képviselnek, mint pl. Európa-hírű madárvonulás, ritka madárfajok, Magyarország legjelentősebb vízivára, az Eszterházy család kastélyai, vízimalmok sokasága, másik oldalról pedig a régió egyik legjelentősebb üdülőterületéhez kapcsolódó intenzív területhasználat. Tán nincs még egy ilyen Ramsari-terület, ahol ilyen kis területen van jelen a természet és a kultúra, urbanizáció kettőssége.

A tó madárvonulásban betöltött szerepe különösen a vadludak tekintetében kiemelkedő, hiszen az Öreg-tó a vetési lúd (*Anser fabalis*) és újabban a nagy lilik (*Anser albifrons*) európai viszonylatban is jegyzett teletőterülete. Magyarországon mindössze 4-5 hasonló jelentőségű pihenőhely alakult ki, így ennek megőrzése kiemelkedő felelősség és a beruházás tekintetében is speciális szempontok figyelembe vételét teszi szükségessé.

A tavon az ősztől tavaszig terjedő időszakban számos ritka, fokozottan védett madárfaj is előfordul (pl. vörösnyakú lúd, kis lilik, cigányréce, parlagi sas, réti sas, kerecsensólyom, vándorsólyom stb.), ami még hangsúlyosabbá teszi a madárvédelmi szempontok figyelembe vételét.

**A tatai Öreg-tó SPA-terület jelölő vadlúdfajainak vonulási adatai
1990 – 2012. időközében
(Maximális példányszámok)**

Évek	Összes	Vetési lúd <i>Anser fabalis</i>	Nagy lilik <i>Anser albifrons</i>	Nyári lúd <i>Anser anser</i>
1990/1991	7.320	7.320	300	130
1991/1992	8.000	7.600	400	50
1992/1993	9.500	9.100	400	20
1993/1994	4.700	4.300	660	60
1994/1995	30.000	27.000	3.500	70
1995/1996	15.000	13.500	1.500	110
1996/1997	28.000	26.000	2.800	50
1997/1998	35.000	32.650	3.000	218
1998/1999	19.150	14.000	5.000	371
1999/2000	16.630	13.000	3.600	106
2000/2001	18.980	9.700	13.200	470
2001/2002	6.720	5.860	1.200	28
2002/2003	24.750	20.000	4.500	350
2003/2004	25.000	17.000	8.000	510
2004/2005	27.300	20.000	7.000	300
2005/2006	29.250	16.100	13.100	200
2006/2007	29.340	16.100	18.500	330
2007/2008	27.000	14.600	17.000	1.000
2008/2009	30.800	8.500	22.000	600
2009/2010	26.400	7.100	20.000	320
2010/2011	32.000	9.500	22.200	500
2011/2012	48.000	10.500	38.500	710

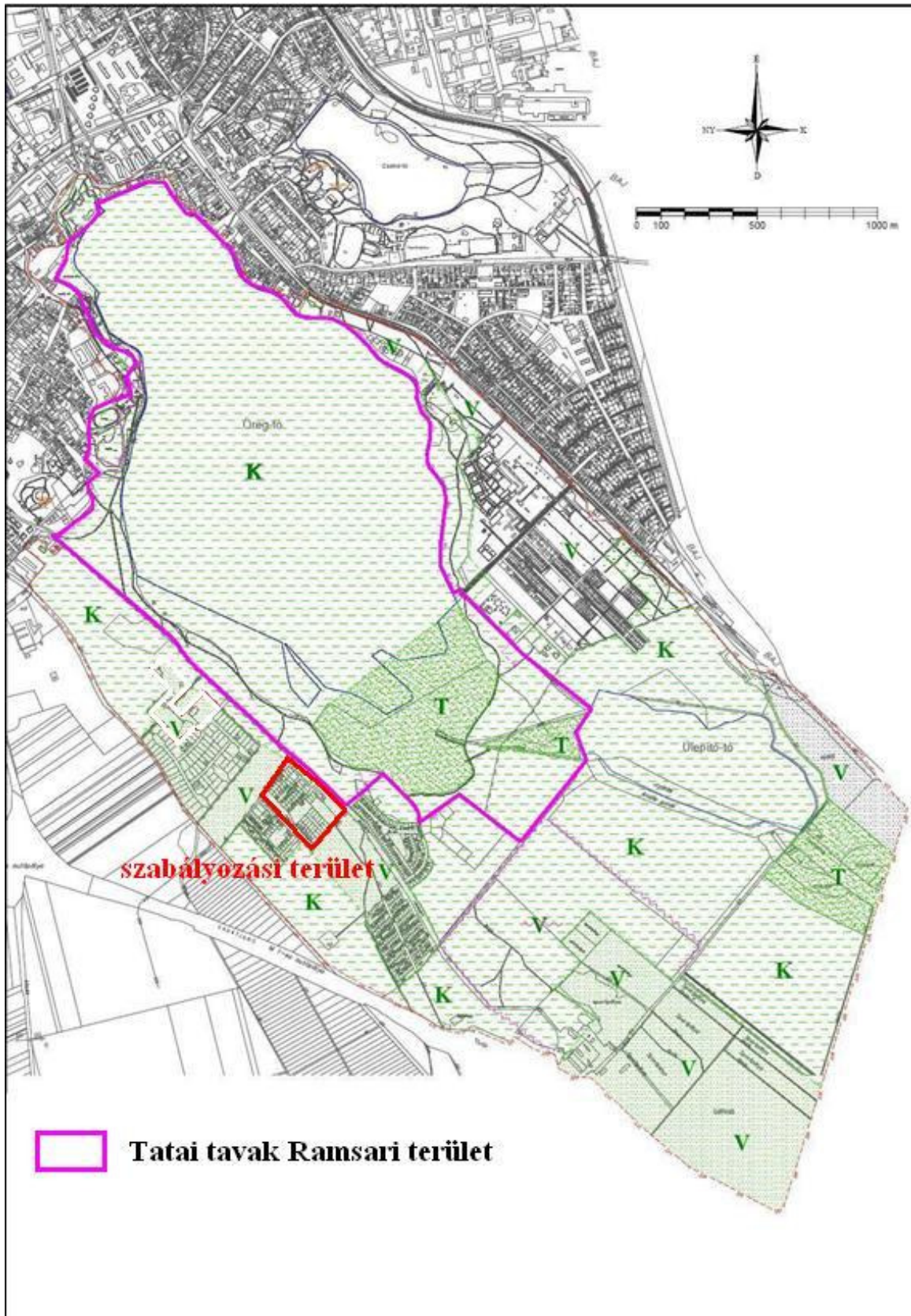
A karakter vadlúdfajok téli maximális mennyiségei a Tatai Öreg-tavon

Jelölő madárfajok	Max. példányszám	Megfigyelés időpontja
Kis kárókatona (<i>Phalacrocorax pygmeus</i>)	337	2012.03.03.
Bölömbika (<i>Botaurus stellaris</i>)	1	többször
Nagy kócsag (<i>Egretta alba</i>)	192	2009.12.04.
Fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i>)	4	2004.09.13.
Vetési lúd (<i>Anser fabalis</i>)	32 650	1997.12.13.
Nagy lilik (<i>Anser albifrons</i>)	38 500	2011.12.15.
Nyári lúd (<i>Anser anser</i>)	1 000	2007.11.27.
Csörgő réce (<i>Anas crecca</i>)	820	2007.11.10.
Tökés réce (<i>Anas platyrhynchos</i>)	11 200	2009.01.24.
Gulipán (<i>Recurvirostra avosetta</i>)	3	2003.03.26.
Réti cankó (<i>Tringa glareola</i>)	48	2003.05.10.
Dankasirály (<i>Larus ridibundus</i>)	9 000	1996.11.22.
Sárgalábú sirály (<i>Larus cachinnans</i>)	3 200	2012.11.06.
Kormos szerkő (<i>Chlidonias niger</i>)	150	2005.04.23.

Jelölő madárfajok maximális állományadatai a tatai Öreg-tavon 1995 – 2012. időközében

Egyéb madárfajok	Max. példányszám	Megfigyelés időpontja
Búbos vöcsök	80	1999.03.27.
Feketenyakú vöcsök	116	1997.04.13.
Kárókatona	560	2003.01.11.
Bakcsó	70	2007.08.16.
Szürke gém	200	2001.10.31.
Fehér gólya	37	2005.08.26.
Bütykös hattyú	41	2004.11.27.
Kis lilik	4	2006.11.17.
Vörösnyakú lúd	23	2007.12.03.
Bütykös ásólúd	30	1997.12.16.
Nyílfarkú réce	185	2002.03.05.
Kanalas réce	140	1996.03.28.
Barátréce	610	1996.03.16.
Cigányréce	4	Többször
Kontyos réce	116	1996.03.24.
Kerceréce	102	1997.02.15.
Szárcsa	710	2006.03.21.
Daru	220	2005.11.08.
Bíbic	1000	1995.03.08.
Pajzsos cankó	230	1995.04.02.
Pirolábú cankó	140	2003.03.25.
Kis sirály	100	2001.04.28.
Viharsirály	2300	1996.01.27.

*Egyéb vízimadár fajok maximális állományadatai a tatai Öreg-tavon
1995 – 2012. időközében*

A szabályozási terület elhelyezkedése a Ramsari területhez képest

3.6.2. A tényleges hatásterület ismertetése

Remeteség vizsgált területrésze Tata jelenleg érvényes – a 20/2002. (IX.25.) számú rendelettel elfogadott – városszerkezeti terve szerint üdülőövezeti besorolású, míg másik része (a szálloda környéke) kereskedelmi, idegenforgalmi övezet. A területet az Öreg-tó környéki parkerdő határolja. Elsősorban ez a körülmény biztosítja azt, hogy a rekreációs területen megjelenő építmények, létesítmények, közművek okozta hatások nem terjednek túlzottan messzire, sőt alapvetően a szabályozandó területen belül maradnak. Az építési tevékenységgel együttjáró bolygatás, forgalmi terhelés, zajszennyezés a környező erdőkoszorú jótékony pufferhatásának köszönhetően nem terjednek nagy távolságra.

Szükséges azonban számolni egy másik zavaró hatással is: a fényszennyezéssel, amely elsősorban az Öreg-tóra érkező vízimadarak viszonylatában vizsgálendő jelen hatásbecslés keretében. Ilyen értelemben a tényleges hatásterület természetesen túlmutat a szabályozandó terület határain. Mindezen hatások természetesen nem újkeletűek, hiszen ma is számos épület áll, csupán a hatások intenzitása fog megnövekedni az elkövetkező évtizedekben.

Néhány kép a szabályozandó terület mai állapotáról:

*A szabályozási terület a Gottwald Hotel mögötti erdőterület, ami már jelenleg is állattartás színtere, illetve a közeli üdülők hátsó kertvégei futnak ki idáig.
A jobb állapotú erdők a szabályozási területen kívül kezdődnek és azokat a jelenlegi módosítás nem érinti.*

3.7. A terv vagy beruházás társadalmi, gazdasági következményeinek leírása

Tata-Remeteség nagy kiterjedésű üdülő övezetében többszáz hétvégi ház található jelenleg. A jelenleg vizsgált Gottwald Hotel környéki területre ebből mintegy 40 esik. A jelenleg érvényes szerkezeti és szabályozási terv szerint a korábbi évtizedek során kialakított telkeken további 7 hétvégi ház kialakítása volna lehetséges, de e területen a szomszédos szálloda tulajdonosai (és egyúttal az érintett ingatlanok tulajdonosai) a lőtartáshoz szükséges létesítményeket szeretnék inkább elhelyezni. Ez természetvédelmi szempontból előnyösebb is, hiszen a terület jellege (fenyves) alapvetően megmaradna és csupán egy kisebb közeli zöldterületen kerülne sor egy különleges rekreációs besorolású terület kialakítására. A szálloda tulajdonosai egy erdei kápolnát terveznek itt kialakítani, megfelelően a szállodába érkező vendégek bővülő igényeinek. Ezen a területen jelenleg egy meglehetősen degradált állapotú erdős terület húzódik, ahol a szomszédos üdülőkből és lakóházakból jelentős mennyiségű zöldhulladékot helyeznek el. Az üdülőterülethez lassan méltatlan környezet a kápolna felépítésével megszűnne és igényes zöldterület alakulhatna ki. Mindezek révén a terület jelenlegi rendezettsége, képe jelentősen javulhatna, hosszú távon nyílna lehetőség egy a jelenlegi besorolásnál kisebb intenzitású terület fenntartására és összességében előnyösebb lenne a természetvédelmi területre nézve.

Fontos körülmény, hogy az új rekreációs terület az Öreg-tó környéki természetvédelmi területnek nem egy természetszerű, háborítatlan részét venné igénybe, hanem egy jelentős idegenforgalmi szerepkörrel rendelkező, belső feltáró utakkal, lakó- és üdülő épületekkel kiépített környezetet. E területet a tulajdonosok a mai társadalmi igényeknek és gazdasági lehetőségeknek megfelelően kívánják hasznosítani. Ezáltal a mai „leélt” hasznosítatlan, romló állagú épületek és elgyomosodott zöldfelületek helyén egy valóban igényes rekreációs övezet jöhet létre.

Remeteség a különösen kedvelt Öreg-tó térségében az utolsó olyan terület, ahol – a védett természeti környezet ellenére – a rekreációs terület jelentősebb ökológiai konfliktusok nélkül kialakítható.

4. A terv vagy beruházás kedvezőtlen hatásai

4.1. A várható természeti állapotváltozás leírása a terv vagy beruházás megvalósulását követően vagy annak következtében

A településrendezési terv módosítása révén a következő 3 lényegesebb hatással lehet számolni a Tatai Öreg-tó Különleges Madárvédelmi Terület vonatkozásában:

a) A szabályozásmódosítás révén a beépítettség mértékének, intenzitásának növekedése

A Remeteség érintett része gyakorlatilag az utolsó olyan jelentősebb terület az Öreg-tó védett környezetében, amely lakó- vagy üdülőterületi fejlesztésre számottevő ökológiai konfliktus nélkül szóba jöhet. Minden további beépítés jelentős természetvédelmi-ökológiai kockázatokat rejtene magában, hiszen csak annak a nagy kiterjedésű tóparti erdőterületnek a rovására történhetne, amely a nemzetközi jelentőségű Öreg-tó esetében a legfontosabb pufferoló (terheléscsökkentő) hatással bír. Ebből kifolyólag az Öreg-tó körüli erdő- és parkterületek semmilyen körülmények között nem csökkenthetők. A légifelvételeken jól

kivehető, hogy ezen erdőterületek az Öreg-tó partjai mentén helyenként olyan keskennyé váltak, hogy ezt a puffer szerepet már csak igen törekenyen tudják betölteni. Ez fokozottan érvényes a tótól délnyugatra elterülő erdőrészekre. Itt minden eszközzel meg kell akadályozni az erdőrészek területi csökkenését!

Az Öreg-tó körüli üdülőövezetek egy része a vizsgálati területtel és a környező erdőkoszorúval

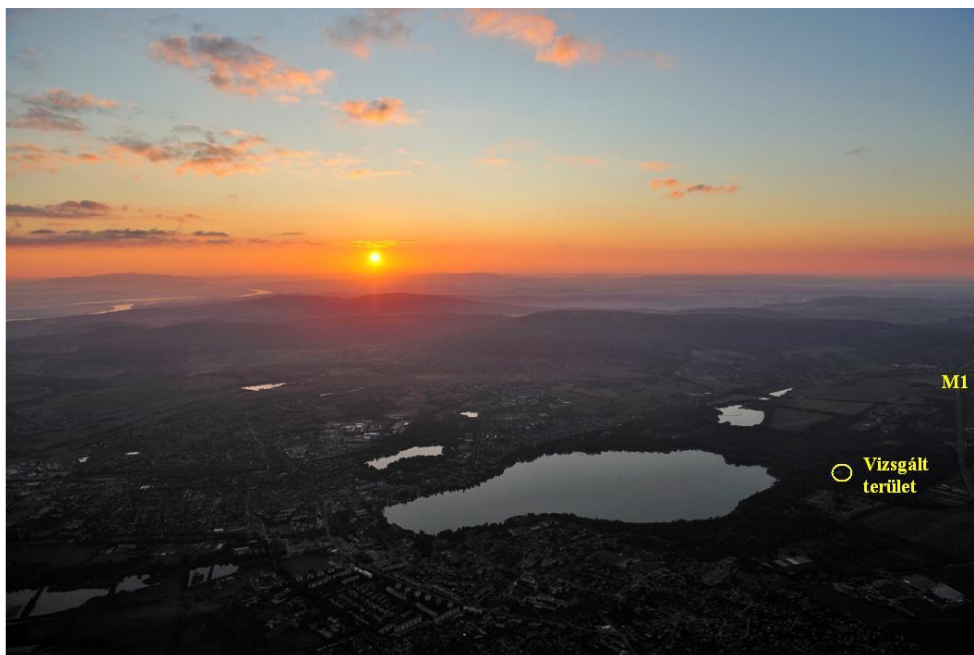
Az erdőterületet a szóban forgó szabályozásmódosítás nem csökkenti, tehát ennek a kívánalomnak a kezdeményezés megfelel.

b) A forgalmi terhelés növekedése a védett területen (építési munkálatok, majd a lakónépeség miatt)

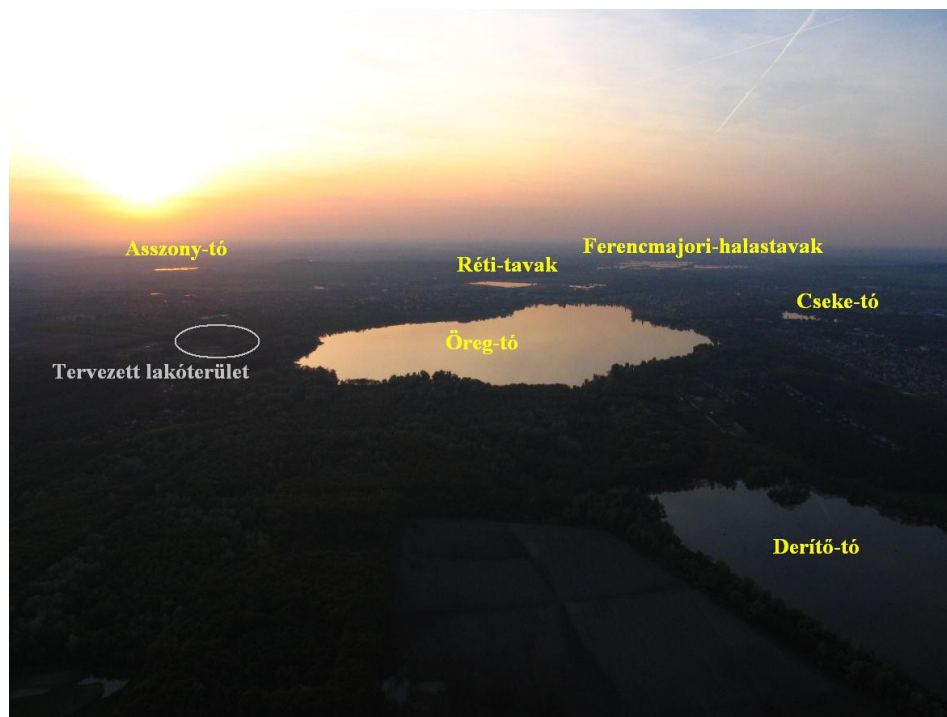
A Remeteség érintett szabályozási területén a meglévő mintegy 40 lakóház mellett újak nem jelennek meg az új szabályozás révén, sőt a 7 jelenlegi üdülőingatlanok a rekreációs övezetté minősítésével csökkenni is fog a beépítési intenzitás és ezzel együtt nem kerül sor az üdülőterület forgalmi terhelésének növekedésére sem. Ez nem csupán a Natura 2000 Madárvédelmi Területen költő vagy gyülekező madarak szempontjából fontos, hanem a Fekete úton minden tavasszal és ősszel átkelő több ezer kételtű megóvása szempontjából is.

A tervezett módosítás ennek a kívánalomnak is megfelel.

c) *Fényszennyező hatások mérséklése*

*Az Öreg-tó tágabb térsége napkelte időszakában
A Gerecse hegyei mögül felkelő Nap sugarai a nagyobb vízfelületek tükrén
már a kora reggeli órákban megcsillannak, míg a lakott területek fényei
ilyenkor már szinte egyáltalán nem érvényesülnek.
A tervezett lakóterület közvilágítási rendszerének hatása sem lesz zavaró.*

*A Tata környéki tórendszer napnyugtakor
A nyugati horizonton lenyugvó Nap utolsó fénysugarainál meghatározó az Öreg-tó
és a többi környező tó csillogó vízfelülete.
A tavat koszorúzó város fényeiből szinte semmit nem érzékelni ilyen magasságból.*

*Az éjszakai Óreg-tó
A tó látványát uralja a kivilágított Tatai Vár .
A város közvilágítása a tótól távolodva egyre kevésbé zavaró.*

*Tata éjszakai városközpontja
Az 1-es főút körforgalmú csomópontja és néhány középület fényárban úszik,
de a tótól távolabbi fényszennyező gócpontok már alig látszanak*

A fenti légifelvétel az Öreg-tavat koszorúzó város fényszennyező hatásait mutatják be. Rendkívül lényeges körülmény, hogy az ősztől tavaszig a tavon gyülekező sokezres (esetenként több tízezres) vízimadár tömeg védelmének legfontosabb eleme az éjszakázóhely nyugalmának biztosítása. Ennek szerves része a téli éjszakákon az Öreg-tavat övező területeken a közvilágítás és az egyéb fényszennyező hatások lehetőség szerinti minimalizálása. Az 1970-es évektől kialakított üdülőterületek utcáin, terein álló közvilágítási lámpaoszlopok az egykori erdőterület faállományát jelentős mértékben megőrző területeken állnak, ahol a fényhatásokat a sűrűn álló fák nagy mértékben csökkentik. Ugyanez vonatkozik a szabályozásmódosítással érintett Gottwald környéki területre is.

A beépítésre kerülő terület (káporna környéke) óhatatlanul együtt jár a közvilágítás kismértékű kiépítésével, ezért ismételten utalnunk kell arra a körülményre, hogy az Öreg-tóra sokezres csapatokban érkező vízimadarak (főleg ludak, récék) legfontosabb berépülési iránya éppen itt, a Remeteség légterében húzódik. E légifolyosó használata az alkonyati és esti illetve nemegyszer éjszakai órákban a legintenzívebb, vagyis a közvilágítás lehetőség szerinti mellőzése igen fontos e madarak szempontjából. A város által csaknem teljesen körülvett Öreg-tó szinte egyedülálló abban a tekintetben, hogy az egyébként óvatosságukról ismert vadludak a növekvő város megannyi zaj- és fényhatása ellenére is ilyen rangos gyülekezőhelyként használják a tavat. Valamennyi magyarországi gyülekezőhely lakott területektől távol helyezkedik el, így az Öreg-tó urbánus környezete ellenére is fennmaradt nemzetközi madártani jelentősége valóban egyedülálló.

A területhasználat jelenlegi intenzitását alapvetően meghatározza a Wellness Hotel Gottwald meglévő tömbje.

A tervezett szabályozás révén megjelenő újabb terhelésnövekedés ehhez képest eltörpül.

A közvilágítási lámpahelyek számának növekedését már az 1990-es években is fontos környezeti tényezőként tartották számon, ezért ezen a téren valóban kellő elővigyázatossággal

szükséges meghatározni a kereteket. A Remeteség meglévő üdülőövezetében csupán néhány új lámpatest megjelenése várható. Figyelembe véve azt, hogy a terület egyúttal természetvédelmi terület, így ezek számát szigorú korlátok között szükséges tartani, azaz a belső úthálózat mentén minimalizálni szükséges ezeket. Ezen túlmenően további hatáscsökkentő intézkedések is szükségesek: a lámpatestek burkolatának olyan kialakítása, hogy a szórt fény se fölfelé, se oldalirányba ne távozhasson. A megvilágítási fénypalást sugara tehát minél kisebb legyen. A hatáscsökkentő intézkedések sorában rendkívül lényeges szerepe van annak is, hogy a belső úthálózat mentén megfelelő utcai sorfa állomány telepítendő. A közvilágítás zavaró hatásait talán ez tudja leghatékonyabban mérsékelni.

4.2. A Natura 2000 területen megtalálható, a kijelölés alapjául szolgáló élőhelyekre és fajokra gyakorolt, várhatóan kedvezőtlen hatások leírása, bemutató térképmellékletekkel

4.2.1. A vizsgált terület élőhelyeinek vizsgálata

A Wellness Hotel Gottwald térségében húzódó üdülőterület (a Platános tér – Akácos utca – Hotel Gottwald környéke) élőhelyeinek aktuális felmérése érdekében 2012. októberében több alkalommal végeztünk területbejárást.

A vizsgált területen több kisebb, fás vegetációjú élőhelyfoltot azonosítottunk. Ezek egy része telepítés eredménye (akácos, fenyves), de található itt egy spontán erdősült folt is, melyben igen jelentős arányban vannak az inváziós fajok egyedei. Utóbbi állomány azon részét, ahol már csak az inváziós fajok fiatal egyedei vannak jelen, egy külön élőhelykategóriába (S6 – Nem őshonos fajok spontán állományai) soroltuk.

A fás szárú inváziós fajok mellett (*Ailanthus altissima*, *Acer negundo*, *Celtis occidentalis*, *Robinia pseudo-acacia*), az aljnövényzetben mindenütt jelentős borítással bír a szintén özönnövényként ismert kanadai aranyvessző (*Solidago canadensis*).

Az érintett területen természetközeli élőhelyfoltot, védett botanikai értéket nem találtunk. A vizsgált terület környezetében is hasonló jellegű, ám nagyobb kiterjedésű élőhelyekkel találkozhatunk.

Azonosított élőhelyek és jellemzésük

Az Általános Nemzeti Élőhely-osztályozási Rendszer (ÁNÉR 2011) élőhelylistája alapján, az alábbi élőhelyeket azonosítottuk a területen:

RB – Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők

Fehér nyár (*Populus alba*) alkotta folt, melyben néhány kocsányos tölgy (*Quercus robur*) is feltűnik. Második lombkoronaszintet alkotva pedig a bálványfa (*Ailanthus altissima*) jelenik meg. Aljnövényzete sűrű. Cserjeszintjének fajtái, melyek nagytöbbsége fiatal fa: zöld juhar (*Acer negundo*), nyugati ostorfa (*Celtis occidentalis*), fehér akác (*Robinia pseudo-acacia*), gyertyán (*Carpinus betulus*), fagyal (*Ligustrum vulgare*), fekete bodza (*Sambucus nigra*), közönséges borostyán (*Hedera helix*), komló (*Humulus lupulus*).

A lágyszárú fajok száma csekély, az üde erdei fajok hiányoznak: erdei gyömbérgyökér (*Geum urbanum*), kanadai aranyvessző (*Solidago canadensis*), erdei szálkaperje (*Brachypodium sylvaticum*), nagy csalán (*Urtica dioica*), vérehulló fecskefű (*Chelidonium majus*).

A vizsgált terület élőhelytérképe
(térképezte: Hűvös-Récsi A., 2012.)

S1 – Akácültetvények

Fehér akác (*Robinia pseudo-acacia*) alkotta erdőfolt üde termőhelyen, cserjeszintjében fekete bodza (*Sambucus nigra*) és borostyán (*Hedera helix*) előfordulásával. Elegyfaként megjelenik benne a zöld juhar (*Acer negundo*) és a nyugati ostorfa (*Celtis occidentalis*) is.

Az aljnövényzetben tömeges a kanadai aranyvessző (*Solidago canadensis*), mellette elsősorban nitrofil fajok mutatkoznak: vérehulló fecskefű (*Chelidonium majus*), zamatos turbolya (*Anthriscus cerefolium*), nagy csalán (*Urtica dioica*), erdei gyömbérgyökér (*Geum urbanum*), kereklevelű repkény (*Glechoma hederacea*), pongyola pitypang (*Taraxacum officinale*), stb..

S4 – Ültetett erdei- és feketefenyvesek

Ültetett erdeifenyves (*Pinus sylvestris*) származéka, tulajdonképpen csak egy-két fasornyi szélességű. Aljnövényzete gyér, taposott, mindössze kanadai aranyvessző (*Solidago canadensis*), szürke madársóska (*Oxalis corniculata*), zöld muhar (*Setaria viridis*), valamint nyugati ostorfa (*Celtis occidentalis*) és bálványfa (*Ailanthus altissima*) fiatal egyedei alkotják.

S6 – Nem őshonos fafajok spontán állományai

Korábbi irtás helyén felnőtt erdőfolt, melynek fő alkotója a bálványfa (*Ailanthus altissima*), mellé elegyedik a fekete dió (*Juglans nigra*), a zöld juhar (*Acer negundo*), a nyugati ostorfa

(*Celtis occidentalis*), a mezei juhar (*Acer campestre*). A cserjeszintet is az előbbi fajok fiatal egyedi uralják, mellettük még a közönséges borostyán (*Hedera helix*), a magyal (*Ilex aquifolium*) és a csíkos kecskerágó (*Euonymus europaeus*) néhány egyede fordul elő. Aljnövényzetének lágyszárú: zamatos turbolya (*Anthriscus cerefolium*), közönséges tyúkhúr (*Stellaria media*), erdei gyömbérgyökér (*Geum urbanum*), kanadai aranyvessző (*Solidago canadensis*), vérehulló fecskefű (*Chelidonium majus*), erdei szálkaperje (*Brachypodium sylvaticum*).

U2 – Kertvárosok, szabadidő létesítmények

Ide soroltuk a beépített, parkosított területeket.

4.2.2. A jelölő madárfajokra gyakorolt hatások vizsgálata

KIS KÁRÓKATONA (*Phalacrocorax pygmeus*)

Hazai elterjedés, veszélyeztetettség, védelem

A Természetvédelmi Világszövetség Vörös Listáján szereplő fajt Európában sebezhető fajként tartják nyilván. Magyarországon fokozottan védett, eszmei értéke 100.000,- Ft. Bár világállománya csökkenő tendenciát mutat, hazánkban az elmúlt években mégis egyre több helyen fészkel (elsősorban a Hortobágyon és a Tisza mentén). Jelenlegi költőállománya 250-450 pár (MME Nomenclator, 2008), de ez évről-évre nő. Vonulása, telelése során ma már több ezer egyed tartózkodik az ország területén. Vonulás során a kis kárókatona a nagyobb magyarországi halastórendszereken, dunai és tiszai ártereken, mocsarakban egyre gyakrabban fordul elő.

A faj státusza a vizsgált területen

A faj a tatai Öreg-tó SPA területen korábban csupán ritka átvonulóként fordult elő, napjainkban azonban egyre rendszeresebben és nagyobb számban látható. A fő élőhelyeként ismert nagy kiterjedésű nádasok az Öreg-tóról teljesen hiányoznak, talán a 2012-ben kialakított tófarki élőhelyrekonstrukció nyújthat részére stabilabb tartózkodó helyet. Az elmúlt teleken mindössze néhány alkalommal fordult elő 10-15 pld. A legutóbbi években aztán ugrásszerűen megnőtt az állományuk elsősorban a Ferencmajori-halastavakon, de jelentős téli éjszakázó mennyiségeket figyeltünk meg a Fényes-fürdő égereseiben illetve a Derítő-tó környéki füzes nádasokban is. Ez utóbbi éjszakázóhely a szóban forgó szabályozási területtől légvonalban mintegy 2,2 km-re húzódik. Az éjszakázóhelyre behúzó csapatok általában az Öreg-tó fölött érkeznek, ennek során mindössze 600-700 méterre repülnek el a Gottwald Hotelről, de eddigi tapasztalataink alapján ez a közelség semmiféle hatással nem volt a fajra nézve (maximális egyedszáma: 337 pld – 2012. március 3.). *A szabályozásmódosítással érintett (alapvetően jelenleg is üdülőtérületi jellegű) területen és annak légterében az elmúlt két évtizedben nem fordult elő.*

A szabályozásmódosítás várható hatásai

Tekintettel arra, hogy a kis kárókatona a tatai Öreg-tavon csupán szórványos téli vendég, így a tótól mintegy 200 méter távolságban tervezett kisebb mértékű beépítési intenzitás-növekedés a fajra egyáltalán nincs hatással. Elenyésző átmeneti zavaró tényezőt jelenthetnek majd a munkagépek (fény- és zajhatás). A faj előfordulása a tótól nyugatra elterülő erdős környezetben szinte kizárt, sokkal inkább az Öreg-tó sokkal nyugodtabb vizén, kisebb nádasai és szigetei mentén illetve a vízre hajló fűzfák és tóba dőlő nyárfák nyugodt takarásában (a majdani munkaterülettől mintegy 200-300 méterre) várható.

Javasolt hatáscsökkentő intézkedések

Mivel a kis kárókatona az Öreg-tavon csupán rapszódikusan fordul elő, elsősorban a téli időszakban, így számottevő megelőző vagy korlátozó intézkedésre a faj tekintetében nincs szükség. Általános irányelvként fogalmazható meg, hogy a gépi munkálatokat inkább a nyári időszakra javasolható időzíteni (főleg április és október közé). Az Öreg-tó abban a speciális helyzetben van, hogy a gépi munkálatok a vonulási időszakban (tehát októbertől ápriliséig) sokkal mélyebbre ható negatív hatásokat idézhetnek elő, mint a költési illetve vegetációs időszakban.

BÖLÖMBIKA (*Botaurus stellaris*)

Hazai elterjedés, veszélyeztettség, védelem

A Magyarországon fokozottan védett, 100.000,- Ft eszmei értékű faj európai állománya sebezhető, magyarországi helyzete stabilnak tekinthető. Bár nem tartozik a gyakori fajok közé, a nagyobb mocsarakban, halastavakon kis számban rendszeresen fészkel. A hazai állomány mintegy 700 – 1000 párra tehető (MME Nomenclator, 2008). Állománysűrűsége elsősorban az Alföldön nagyobb, míg a Dunántúlon jóval kisebb.

A faj státusza a vizsgált területen

A tatai Öreg-tó SPA területen csupán 1 pár költ a Derítő-tó térségében (Vértesszőlős határában). Az Öreg-tavon csupán 1-1 átvonuló vagy telelő példánya látható, bár az 1960-as években (a Tófarok akkori nagy kiterjedésű nádasában) még fészkel. A Nagykacsás-tóban fészkelő párt sajnos a horgászat és az ezzel terjedő víziállások mindinkább veszélyeztetik. A szabályozásmódosítással érintett terület e fészkelőhelytől kellően nagy (mintegy 3,0 km-es) távolságban van.

A szabályozásmódosítás várható hatásai

A bölömbika a tatai Öreg-tavon rendkívül ritka vendég, a Nagykacsás-tóban viszont (a tervezési területtől mintegy 3,0 km-re) 1 pár hosszú évek óta fészkel. E pár vonatkozásában az építési munkálatokból adódóan még átmenetileg sem várhatók zavaró hatások. A közelben

más alkalmas fészkelőhely esetleg a Derítő-tó nádasában lehet, de ez is 2,5 kilométeres távolságban van a tervezett lakóterülettől.

Javasolt hatáscsökkentő intézkedések

Mivel a Tatai Öreg-tó SPA (ezen belül a Nagykacsás-tó) egyetlen fészkelő bölömbika párja mintegy 3,0 km-re fészkel a tervezett lakóterülettől, ezért a fokozottan védett faj tekintetében semmiféle megelőző vagy hatáscsökkentő intézkedés nem szükséges.

NAGY KÓCSAG (*Egretta alba*)

Hazai elterjedés, veszélyeztetettség, védelem

A Magyarországon hosszú évek óta növekvő állományú faj Európában is biztos állományúnak számít. A hazai természetvédelem címermadara fokozottan védett, eszmei értéke 100.000,- Ft. Hazánkban számos halastavon, szikes tavon és nagyobb nádasokban fészkel, gyakorisága egyes helyeken már a szürke gémét is felülmúlja, így az egykor Magyarországról szinte kipusztult faj mára az egyik leggyakoribb gémfélévé vált, jelenlegi hazai állománya mintegy 1800-3000 pár (MME Nomenclator, 2008).

A faj státusza a vizsgált területen

A tatai Öreg-tó SPA területen rendszeresen, de nem nagy számban vonul át illetve telel. Előfordulása legjellemzőbben az Öreg-tó őszi-téli leeresztéséhez, lehalászásához kapcsolódik, míg az év többi időszakában ritkaságnak számít. Ilyenkor az Által-ér Derítő-tó és Öreg-tó közötti szakaszán is előszeretettel mutatkozik a sekély vízben halászva. A faj a térségben nem fészkel, legközelebbi költő területei a Dinnyési-Fertőn és a Hanságban húzódnak. A nagy kócsag kisebb-nagyobb számban az év egészében előfordul a környező halastavakon (kiváltképp a Ferencmajori-tavakon), ahol esetleges költésére is lehet számítani. Az Öreg-tavon észlelt maximális egyedszáma: 192 pld – 2009. december 4.).

A szabályozásmódosítás várható hatásai

A nagy kócsag tipikusan az őszi-téli-koraviaszi időszakban fordul elő a tatai Öreg-tavon. Az állomány a 220 hektáros kiterjedésű tónak elsősorban a torkolati részeire koncentrálódik, valamint a Derítő-tó térségére. A tó északi öblében és nyugati (tehát a tervezett lakóterülethez legközelebbi) oldalán már inkább csak 1-2 kóborló példány látható kisebb-nagyobb rendszerességgel ebben az időszakban, míg költési időszakban szinte egyáltalán nem fordul elő itt sem. A lakóterület kialakításával járó gépi munkálatok a faj tekintetében érdemi zavaró hatást nem jelentenek. Ha meg is jelenne néhány nagy kócsag a Fácánoskert légtérben, azok a közeli Öreg-tavon (tehát 200 méteren belül) nyugalmat találnának. A faj a zavarásra kevésbé érzékeny (ezt mutatja a faj utóbbi évtizedben történt erőteljes állománynövekedése is).

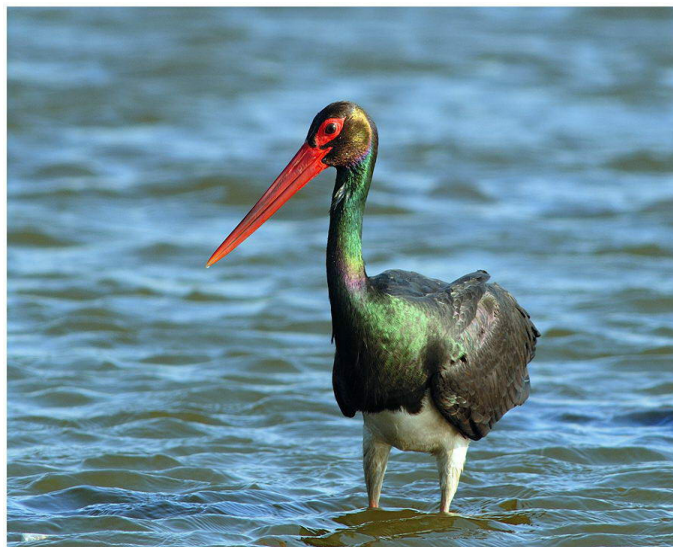
Javasolt hatáscsökkentő intézkedések

A szabályozásmódosítás illetve az építési munkálatok tekintetében semmiféle megelőző vagy hatáscsökkentő intézkedés nem szükséges.

FEKETE GÓLYA (*Ciconia nigra*)

Hazai elterjedés, veszélyeztettség, védelem

A fekete gólya Európában ritka fajnak minősül, hazánkban stabil állományúnak tekinthető, de a fészkelő párok száma mindössze 250-300 párra tehető (MME Nomenclator, 2008), vonulása, telelése során azonban több ezer egyed tartózkodik az ország területén. Magyarországon fokozottan védett, eszmei értéke 500.000,- Ft. Hazai költőállománya jelentős részben a zavartalan ártéri erdőkre illetve a hegy- és dombvidéki összefüggő erdőkre koncentrálódik, de vonulás során az ország egész területén látható, még kicsiny halastavakon is előfordulhat.

A faj státusza a vizsgált területen

A fekete gólya a tatai Öreg-tó SPA területen ritka átvonulóként van jelen, leginkább a tó légtérében. Az őszi időszakban leeresztésre kerülő tó vízszintje csupán október végén válna alkalmassá a faj számára táplálkozóterületként, amikor azonban már csupán néhány megkésett példány látható. A Derítő-tó melletti égeresekben egykor 10-20-as csapatai is éjszakáztak. Az elmúlt évtizedben a tavon észlelt maximális egyedszáma 4 pld – 2004.09.13. Legközelebbi költőterülete Naszály illetve Dunaszentmiklós határában húzódik.

A szabályozásmódosítás várható hatásai

E jelölő faj az Öreg-tavon ritka átvonuló fajnak tekinthető, amelyre nézve a legérzékenyebb időszak a szeptember. A fekete gólya legközelebbi éjszakázó helyei a Derítő-tónál helyezkednek el (Egri-ház környékén illetve a tótól ÉK-re elterülő égerláp erdőben). E helyszíntől a gépi munkálatok biztonságos távolságban (mintegy 1200 méterre) történének, így ilyen értelemben zavaró hatás nem léphet fel.

Javasolt hatáscsökkentő intézkedések

A fekete gólya szempontjából – a faj itteni ritkaságára tekintettel – számottevő hatáscsökkentő intézkedés nem szükséges. Egyedüli érdemi intézkedésként az javasolható, hogy a majdani építési-gépi munkálatokat a nappali órákra korlátozzák, éjszakai zajos munkavégzés ne történjék.

VETÉSI LÚD (*Anser fabalis*)

Hazai elterjedés, veszélyeztetettség, védelem

A vetési lúd Európa egészén vadászható fajnak számít, bár az elmúlt évtizedben végzett monitoring vizsgálatok a faj erősen csökkenő állományáról tanúskodnak. Magyarországon sem minősül védettnek. Elsősorban a Dunántúlon láthatók jelentősebb csapatai az őszi és tavaszi madárvonulás időszakában, de az ország egészén előfordul kisebb-nagyobb mennyiségben.

A faj státusza a vizsgált területen

A tatai Öreg-tó SPA terület a vetési lúd egyik legmeghatározóbb magyarországi és Kárpát-medencei gyülekezőhelyének számít. Annak ellenére, hogy a faj nem minősül védettnek, az Öreg-tó vonatkozásában mégis az egyik legszigorúbban védendő, mivel a tavon zajló rendkívül látványos madárvonulás (amely napjainkban egyre nagyobb turisztikai vonzerő is) alapvetően e fajra épül. Az Öreg-tó a Fertő tó, a Kis-Balaton, a Dinnyési-Fertő és a Soponyai-tavak mellett a legfontosabb magyarországi gyülekezőhelyek egyike. Annak ellenére, hogy a tavon megpihenő lúdtömegekben a vetési lúd aránya és mennyisége a nagy lilikkel szemben határozottan csökkent az elmúlt évek során, még mindig ezres vagy esetenként tízezres nagyságrendben fordul elő (a faj elmúlt évtizedben észlelt maximuma 32.650 pld – 1997. december 13.). Azon tény, hogy az Öreg-tavat leginkább e fajnak köszönhetően vették fel a nemzetközi jelentőségű vizes élőhelyek védelméről szóló Ramsari Egyezmény jegyzékébe, fokozott felelősséget ró a tavon telelő állomány megőrzésére.

Éppen a különböző zavaró hatások következtében volt érzékelhető az elmúlt 20 esztendőben az Öreg-tavon telelő vadlúd állomány egy részének elpártolása, áthelyeződése a Duna nyergesújfalui szakaszára illetve egyre inkább a közeli Ferencmajori-halastavakra. Az elmúlt években ez utóbbi helyszínen is ezres-tízezres nagyságrendű telelő állományok voltak megfigyelhetők, ami szintén jelentős részben hozzájárult e halastórendszer nemzetközi szintű felértékelődéséhez (2006-ban a Tatai tavak Ramsari-terület részévé vált). A vetési lúd október és március között van jelen nagyobb mennyiségben az Öreg-tavon, a vonulási csúcsok általában november végére, decemberre és januárra esnek.

A vetési lúd a Tatai Öreg-tó SPA-területen elsősorban magán, az Öreg-tavon figyelhető meg, de alkalmanként kisebb csapatok a Derítő-tó térségében is megfordulnak, illetve e területen keresztül húzódik az egyik jellemző kirepülési irányuk. A Derítő-tavon az egyre jelentősebb méreteket öltő horgászati hasznosítás és beépítés következtében ma már nem láthatók pihenő csapatai, de a szomszédos szántóföldeken esetenként előfordulnak kisebb táplálkozó vadlúd csapatok. A Remeteség szabályozásmódosításának különös súlyt ad, hogy e légtérben húzódik a vadludak egyik legfontosabb, legjellemzőbb kirepülési illetve behúzási iránya, így e légifolyosó jelentőségét a beépítés intenzitása alapvetően befolyásolhatja.

A szabályozásmódosítás várható hatásai

Az Öreg-tó 1986. évi kotrásával, majd a fővényes partok 1990-es években történt kialakításával illetve a Tófarki élőhelyrekonstrukció 2011-2012. évi kialakításával összefüggésben számos tapasztalat áll rendelkezésre arra vonatkozóan, hogy a tó területén zajló gépi munkálatok milyen jelentős hatással lehetnek az itt éjszakázó vadludakra.

A több évtizedes tapasztalatok alapján megállapítható, hogy az egyébként is óvatosságukról ismert vetési ludak igen érzékenyen reagálnak a különböző eredetű (emberi, gépi) zavarásokra.

Az 1986-1988. évi tókotrás alkalmával történt tartós zavarás következtében az Öreg-tó nemzetközi madártani jelentősége hosszú évekre szétzilálódott. Az itt telelő vadlúd állomány jelentős része a Duna nyergesújfalui szakaszán alakította ki új pihenőhelyét, de a Ferencmajori-halastavak vadlúdvonulásban betöltött szerepe is ezt követően értékelődött fel. A Remeteség térségében tervezett gépi munkálatok – az Öreg-tavi éjszakázóhelytől való többszáz méteres távolságnak köszönhetően – várhatóan nem járnak jelentős zavaró hatással e fajra nézve.

A tervezett építmények forgalma, növekvő fényszennyező hatása alapvetően az ősztől tavaszig terjedő időszakban terhelheti a vetési lúd télen itt tartózkodó csapatait. Ebből adódóan a technikai hatáscsökkentő intézkedéseknek lényeges szerepük lehet az Öreg-tó nemzetközi madártani jelentőségének megőrzése szempontjából (közvilágítás korlátozása, technikai előírások).

Javasolt hatáscsökkentő intézkedések

Kijelenthető, hogy az Öreg-tó NATURA 2000 jelölő madárfajai közül a lúdalakúak a legérzékenyebbek a zavarásra (és egyúttal a tó nemzetközi madártani jelentősége is elsősorban ezen fajoknak köszönhető). A kivitelezési munkákkal együtt járó kismértékű zavaró hatások tekintetében jelentős intézkedés nem szükséges. A valóban kismértékű zavarásokat a munkálatok megfelelő időzítésével lehetne leginkább mérsékelni.

A kivitelezési munkákat lehetőség szerint a március 15 – október 15. közötti időszakra kell korlátozni. A munkagépek, emberek területen tartózkodására, mozgására a vadludak rendkívül érzékenyek, kiváltképp az esti-éjszakai-kora reggeli időszakban, ezért a zajos munkafolyamatokat kizárólag a nappali időszakban lehet engedélyezni.

Legfontosabb, hogy a tavon éjszakázó többbezes, sőt több tízezres madártömegek zavarása semmilyen formában nem lehetséges! Az éjszakai (15⁰⁰ és 9⁰⁰ óra közötti) munkavégzés teljes mértékben kizárt.

Törekedni kell arra, hogy a munkagépek zajemissziója a lehető legkisebb legyen, a környezet szennyezésére (pl. olajfolyásra) ne kerülhessen sor.

NAGY LILIK (*Anser albifrons*)

Hazai elterjedés, veszélyeztetettség, védelem

Európa egyik legjelentősebb állományú vadlúd faja, amelynek egyik legfontosabb telelő populációja a Pannon-régió. Hazánkban elsősorban a Tiszántúlon és a Duna-Tisza-közén alakultak ki tradicionális telelőhelyei, de az elmúlt két évtizedben határozott és gyorsuló ütemű állománynövekedése figyelhető meg a Dunántúlon is. E folyamat olyan mértékűvé vált napjainkra, hogy egykori 5 %-os aránya mára 80-95 %-ra nőtt és ma már több tízezres tömegei láthatók ott is, ahol korábban (az 1980-as és 90-es években) csupán néhány száz as csapatai fordultak elő. Nem védett, de csak korlátozásokkal vadászható faj.

A faj státusza a vizsgált területen

Állományának európai és magyarországi erősödése a tatai Öreg-tó SPA területen is rendkívül jól érzékelhető. Az Öreg-tavon telelő állománya az elmúlt 20 esztendőben gyakorlatilag 50-szeresére (!) nőtt. Az 1980-as években még mindössze néhány száz as állományai voltak láthatók, a vadlúdtömegeknek mindössze 2-5 %-át alkották, napjainkban azonban már 20-40 ezres csapatai is megfordulnak a területen és állománynagysága ma már jócskán meghaladja a vetési lúdtét. Október és március között fordul elő a területen, maximuma általában december és január hónapokra esik (maximális egyedszáma: 38.500 pld – 2011. december 15.). Szintén jelentős (többezres) mennyiségben látható az utóbbi években a közeli Ferencmajori-halastavakon. A Remeteség fölötti légifolyosó e faj szempontjából is a legfontosabb kirepülési és behúzási iránynak tekinthető, így az itteni szabályozás alapvetően hathat ki a faj tatai telelő állományára, zavartalanságának biztosítására.

A szabályozásmódosítás várható hatásai

A szabályozásmódosítás és a majdani építési munkák illetve a területen megjelenő építmények fényszennyező hatásai e faj esetében is a vetési lúdnál leírt hatásokhoz hasonlóan léphetnek fel. Mivel az Öreg-tavon telelő vadlúdtömegeket egyre nagyobb százalékban a nagy lilik teszi ki, így a terület nemzetközi madártani jelentőségének fenntartásában kulcs szerep jut e fajnak is. A vetési lúdnál leírt korábbi tapasztalatok e fajra is érvényesek, tehát a munkagépek okozta zavaró hatásokra igen érzékenyen reagálnának.

Javasolt hatáscsökkentő intézkedések

A vetési lúdnál leírt hatáscsökkentő intézkedések a nagy lilikre is vonatkoznak. A legfontosabb itt is a munkálatok megfelelő időzítése. Jelentős zajhatással járó gépi munkálatok a téli vonulási csúcsidőszakban csak megfelelő időbeli korlátozással végezhetők, mert az itt telelő több tízezres populáció zavarását idézné elő és az Öreg-tó Ramsari Egyezményben is rögzített madártani jelentőségének csorbulását okozná. Erre tekintettel ugyanazok a korlátozó intézkedések szükségesek, mint amelyek a vetési lúd esetében is megfogalmazásra kerültek.

NYÁRI LÚD (*Anser anser*)

Hazai elterjedés, veszélyeztettség, védelem

Magyarország egyetlen fészkelő vadlúdfaja, melynek európai és hazai állományai is stabilnak tekinthető. Korábban kifejezetten az Alföld volt a költőterülete, az utóbbi évtizedben azonban látványosan megerősödött a dunántúli állománya és már a vonulási időszakban is egyre inkább ide helyeződnek legnagyobb mennyiségei. Magyarországon 2012-től már nem védett.

A faj státusza a vizsgált területen

A tatai Öreg-tavon sosem volt jelen nagyobb mennyiségben. Az egykor nagy kiterjedésű Öreg-tavi nádasokban egyes források szerint fészkel, de inkább az őszi-téli vonulás során voltak láthatók kisebb, legfeljebb néhány százas csapatai. Az Öreg-tavon előforduló mennyiségei erősödést mutatnak (ld. 3.6.1. fejezet táblázatát), ami elsősorban a közeli Ferencmajori-halastavaknak köszönhető, ahol az utóbbi évtizedben erősödő költőállománya alakult ki és rendszeresen jelentős (1-3 ezres) nyárvégi csoportosulásai vannak. Ezek egy része fordul meg az Öreg-tavon is. Öreg-tavi állománya az elmúlt másfél évtizedben szintén megtöbbszöröződött és mára esetenként eléri az ezres nagyságrendet. A nyári lúd a nagyobb vetési lúd és nagy lilik csapatokba vegyülve fordul elő a Remeteség légtérében, de a környező szántóterületekre csak alkalmi jelleggel szállnak le kisebb csapatok.

A szabályozásmódosítás várható hatásai

A szabályozásmódosítás és a majdani építési munkák illetve a terjeszkedő beépített terület fényszennyező hatásai e faj esetében is a vetési lúdnál leírt hatásokhoz hasonlóan értelmezhetők. Mivel az Öreg-tavon telelő vadlúdtömegekben a nyári lúd is erősödő arányban van jelen, így a terület nemzetközi madártani jelentőségének fenntartásában egyre fontosabb szerep jut e fajnak is. A vetési lúdnál leírt korábbi tapasztalatok e fajra is érvényesek, tehát a munkagépek okozta zavaró hatásokra igen érzékenyen reagálnának.

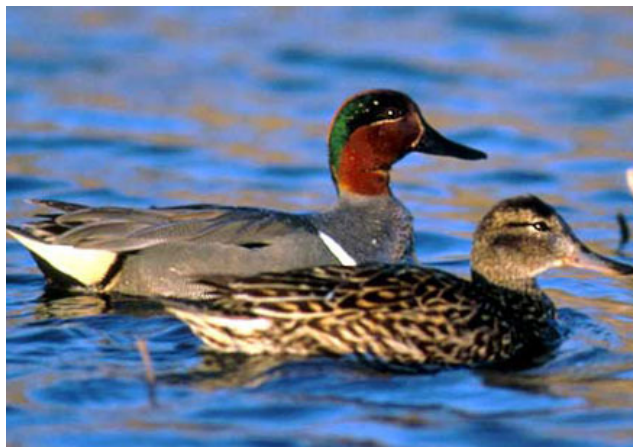
Javasolt hatáscsökkentő intézkedések

A vetési lúdnál leírt hatáscsökkentő intézkedések a nyári lúdra is érvényesek. A legfontosabb itt is a munkálatok megfelelő időzítése. Gépi munkálatok a téli vonulási csúcsidezőszakban csak a vetési lúd esetében is leírt időbeli korlátozással végezhetők, mert azok az itt telelő több száz, netán ezres populáció zavarását idéznék elő és az Öreg-tó Ramsari Egyezményben is rögzített madártani jelentőségének csorbulását okoznák.

CSÖRGŐ RÉCE (*Anas crecca*)

Hazai elterjedés, veszélyeztetettség, védelem

A csörgőréce költését csupán néhány esetben figyelték meg Magyarországon, vonuláskor azonban egyike a legnagyobb mennyiségben látható récéinknek. Gyakorlatilag az ország egészén előfordul, de jellemzően az Alföldön. Vonulási csúcsa novemberre esik, ilyenkor országos állománya 20-30 ezer körül alakul. 2012-től védett faj, eszmei értéke 50.000,- Ft.

A faj státusza a vizsgált területen

A tatai Öreg-tavon sosem volt látható nagyobb mennyiségben, de a tőkés réce mellett a második leggyakoribb récefaj. Jellemző téli maximuma általában 300-500 példány körül alakul (maximális egyedszáma: 820 pld – 2007. november 10.). Többnyire október és április között látható a területen. A közeli Ferencmajori-tavakon hasonló mennyiségben látható. A város környéki mezőgazdasági területek (mint éjszakai táplálkozóterületek) és az Öreg-tó (mint nappali pihenőhely) közötti légifolyosók legfontosabbja éppen itt, a Remeteség légterében húzódik, ahol esetenként többszázas csapatai repülnek át.

A beruházás várható hatásai

Általánosságban a lúdfajoknál leírt zavaró hatások vonatkoznak a csörgő récére is azzal a különbséggel, hogy a zavaró hatásokra kevésbé érzékeny. A Remeteség beépítési intenzitásának és fényszennyező hatásának növekedése és az építési munkálatok zajhatása az Öreg-tavon telelő populációt csak az átrepülés során zavarhatja a csörgő récéket. E fajra is érvényesek az óvatosságra intő megállapítások. Mint az Öreg-tó egyik karakter faja esetében nem engedhető meg, hogy az itt telelő többszázás állomány jelentős zavarásnak legyen kitéve.

Javasolt hatáscsökkentő intézkedések

Tekintettel arra, hogy a tavon telelő vízimadár-fajok közül a csörgő réce a jelentősebb állományban előfordulók közé tartozik, így megőrzése szintén fontos. Mivel a faj a remeteségi beruházás hatásterületén kizárólag a téli időszakban és elsősorban az éjszakai táplálkozása során fordul elő, így itteni állományának megőrzéséhez az esti-éjszakai-hajnali munkavégzés korlátozása tekinthető érdemi intézkedésnek. A kivitelezési munkálatokat lehetőség szerint a nyári hónapokra célszerű korlátozni.

TŐKÉS RÉCE (*Anas platyrhynchos*)

Hazai elterjedés, veszélyeztetettség, védelem

Magyarország leggyakoribb récefaja, országos költő állománya mintegy 100.000-150.000 párra tehető (MME Nomenclator, 2008). Az itt telelő populáció 80.000-200.000 példány körül alakul és stabilnak tekinthető. Nem védett, az őszi-téli időszakban vadászható faj. Mind fészkelőként, mind vonuló fajként az ország egészén nagy mennyiségben fordul elő.

Гүөргү Сзімүтү © SzimiStyle.com

A faj státusza a vizsgált területen

A faj számos párja fészkel az Által-ér mentén és a környező tavak mindegyikén (Öreg-tó, Derítő-tó, Kiskacsás-tó, Nagykacsás-tó). Jelentősebb mennyiségben elsősorban az ősztől tavaszig terjedő időszakban látható. A tatai Öreg-tavon zajló madárvonulás egyik karakter faja, itt telelő populációja gyakorlatilag a vadlúdfajok mellett az egyik legnagyobbak tekinthető. Átlagos tetőző mennyisége 2000-3000 pld. körül alakul, de esetenként 4000-7000 példányos mennyiségei is megfigyelhetők (maximális egyedszáma: 11.200 pld – 2009. január 24.). A közeli Réti- és Ferencmajori-tavakon fészkelő állományai sokkal erősebbek. A tőkés réce a Tata környéki szántókon, gabonavetéseken előszeretettel táplálkozik a téli éjszakákon. Ilyenkor rendre a Remeteség légterében húznak át többezres csapatai.

A beruházás várható hatásai

A faj a zavaró hatásokra kevésbé érzékeny. A kivitelezési munkálatok hatására a közeli szántókon táplálkozó populáció minden bizonnyal helyben maradna, csupán az építési területtől távolabb elterülő földekre húzódná. Ennek ellenére e fajra is érvényesek az óvatosságra intő megállapítások. Mint az Öreg-tó egyik karakter faja esetében nem engedhető meg, hogy az itt telelő többezres állomány jelentős zavarásnak legyen kitéve.

Javasolt hatáscsökkentő intézkedések

Tekintettel arra, hogy az Öreg-tavon telelő vízimadárfaajok közül a tőkés réce az egyik legjelentősebb állományban előfordulók közé tartozik, így megőrzése lényeges szempont. Mivel a récefélék napközben elsősorban a tavakon tartózkodnak és a Tata környéki szántókon éjszaka táplálkoznak (ellentétben a ludakkal) így az esetlegesen a téli időszakban végzett nappali gépi munkálatok a fajt nem érintik érzékenyen. A költésidőben folyó zajos munkálatok a faj szempontjából közömbösek.

GULIPÁN (*Recurvirostra avosetta*)

Hazai elterjedés, veszélyeztettség, védelem

A Természetvédelmi Világszövetség Vörös Listáján is szereplő faj Magyarországon fokozottan védett, eszmei értéke 250.000,- Ft. Országos állománya 400-800 pár (MME Nomenclator, 2008), és elsősorban az Alföldhöz kötődik. Vonuláskor az ország egész területén előfordulhatnak kisebb csapatai.

György Szimuly © SzimiStyle.com

A faj státusza a vizsgált területen

A tatai Öreg-tó SPA területen csupán ritka átvonulóként fordul elő, mivel a faj elsősorban az alföldi szikes tavakhoz kötődik. Az utóbbi években a Ferencmajori-halastavakon rendszeressé vált költése, itteni állománya általában 3-10 pár körül alakul. Az Öreg-tavon eddig kizárólag a tavaszi vonulás során volt látható 1-1 példány (maximális egyedszáma: 3 pld – 2003. március 26.).

A szabályozásmódosítás várható hatásai

Tekintettel arra, hogy a gulipán a tatai Öreg-tavon rendkívül ritka vendég, így a tótól délnyugatra (alapvetően erdei környezetben) húzódó üdülőterület tervezett szabályozásmódosítása semmiféle hatással nem lesz a fajra. A munkagépek fény- és zajhatása olyan környezetre koncentrálódik, ahol a gulipán az elmúlt 2 évtizedben egyáltalán nem fordult elő. Ezt figyelembe véve a kivitelezési munkák révén és az üzemelés során érdemi hatás nem várható a fajra.

Javasolt hatáscsökkentő intézkedések

Mivel a gulipán az Öreg-tavon és környezetében rendkívül ritkán fordul elő (a Remeteség térségében pedig egyáltalán nem volt látható eddig), így számottevő megelőző vagy korlátozó intézkedésre a faj tekintetében nincs szükség. Általános irányelvként fogalmazható meg, hogy a gépi munkálatokat minél kevésbé a vonulási időben (október és március közötti időszakban) lehet végezni.

RÉTI CANKÓ (*Tringa glareola*)

Hazai elterjedés, veszélyeztetettség, védelem

Az Eurázsia északi területein fészkelő faj Magyarországon nem költ, de átvonulóként illetve átnyaralóként jelentős számban látható az ország egész területén, az egyik leggyakoribb cankófaj. Magyarországon védett, eszmei értéke 25.000,- Ft.

A faj státusza a vizsgált területen

A tatai Öreg-tó SPA területen csupán kis számú átvonulóként fordul elő, mivel a faj számára fontos sekélyvízi körülmények a faj vonulása szempontjából nem alkalmas időszakban alakulnak ki. Mire a tó ősszel leeresztésre kerül és a réti cankó táplálkozásához szükséges iszapos, tocsogós felületek kialakulnak, addigra a faj fő vonulási időszaka véget ér. Tavasszal hasonló okok miatt nem látható a területen, hiszen mire a telelőhelyeiről áprilisban a Kárpát-medencébe visszaérkezik, addigra az Öreg-tó feltöltésre kerül. Eddigi maximális egyedszáma akkor alakult ki a területen, amikor a 2003. évi feltöltéskor a rendkívül alacsony vízhozam következtében a tó még májusban is csupán félvizen volt és még nyáron sem érte el üzemi vízszintjét (maximális egyedszáma: 48 pld – 2003. május 10.). A térségbeli előfordulásai szinte kizárólag a közeli Réti- és Ferencmajori-halastavakra esnek, ahol nagyobb (több száz) csapatai is láthatók. A réti cankó előfordulása a Remeteség térségében még a légtérben sem jellemző.

A szabályozásmódosítás várható hatásai

Tekintettel arra, hogy a réti cankó a tatai Öreg-tavon és környezetében csupán kisebb mennyiségben és alapvetően a vizes élőhelyek környezetében előforduló faj, így a tótól délnyugatra (erdős, illetve urbánus környezetben) megvalósuló beépítés egyáltalán nem jelent zavaró hatást.

Mivel a faj kifejezetten a sekély vizekhez kötődik, így átmeneti pihenő- és táplálkozóterületként csakis az Által-ér menti belvizes szántók jöhetnek szóba. Ilyenek a Remeteség 1 km-es körzetében nincsenek, így zavaró hatás egyáltalán nem várható.

Javasolt hatáscsökkentő intézkedések

Mivel a réti cankó az SPA-területen rendkívül ritkán fordul elő (a Remeteség térségében pedig még kevésbé), így számottevő megelőző vagy korlátozó intézkedésre a faj tekintetében nincs szükség.

DANKASIRÁLY (*Larus ridibundus*)

Hazai elterjedés, veszélyeztetettség, védelem

A dankasirály Magyarország leggyakoribb sirályfaja, 7-15 ezres költő állománya néhány nagyobb telepre koncentrálódik (MME Nomenclator, 2008), de kisebb mennyiségben az ország számos halastaván és vizes élőhelyén fészkelhet. Magyarországon védett, eszmei értéke 50.000,- Ft. A téli időszakban Európa északi populációi érkeznek a Kárpát-medencébe, ilyenkor az alkalmas pihenőhelyeken akár többeszes csoportosulásai is láthatók.

A faj státusza a vizsgált területen

A tatai Öreg-tó SPA területen elsősorban ősztől-tavaszig látható, amikor általában többeszes csapatokban érkezik az öreg-tavi éjszakázóhelyre. A dankasirály a lúd- és récefélék mellett a legnagyobb számban előforduló vízimadarak egyike. Általában 2000-3000 példányos csapatai láthatók, de esetenként ennél lényegesen nagyobb mennyiségben is előfordul (maximális egyedszáma: 9000 pld – 1996. november 22.). A térségben még a közeli Ferencmajori-halastavakon és a Dunán fordul elő többeszes mennyiségben, de Komárom-Esztergom megyében – az Ácson ismert utolsó fészkelőtelepének néhány éve bekövetkezett megszűnése óta – nem fészkel már. A dankasirály Remeteség légterében leginkább az öreg-tavi éjszakázóhely és a környező táplálkozóterületek között átrepülő csapatokban látható. Kisebbségi mennyiségben a szántóföldek gépi művelésekor (tavaszi vagy őszi szántáskor) le is szállnak a nyugatra elterülő földekre.

A szabályozásmódosítás várható hatásai

A dankasirály a zavaró hatásokra kevésbé érzékeny. Mivel a vizsgált remeteségi üdülőterület 1 km-es környezetében stabil táplálkozóterülete nincs, így sem a kivitelezési munkálatok, sem a majdani üzemelés tekintetében nem várhatók jelentősebb zavaró hatások. A téli időszakban az Öreg-tavon éjszakázó többeszes csapatok védelme érdekében hasonló intézkedések szükségesek, mint a lúdfajok esetében.

Javasolt hatáscsökkentő intézkedések

Tekintettel arra, hogy a tavon telelő vízimadár-fajok közül a dankasirály az egyik legjelentősebb állományban előfordulók közé tartozik, így megőrzése szintén fontos. Az Öreg-tavon éjszakázó sirálycsapatok nyugalmanak biztosítása érdekében a zajos kivitelezési munkálatokat a nappali órákra kell korlátozni.

SÁRGALÁBÚ SIRÁLY (*Larus cachinnans*)

Hazai elterjedés, veszélyeztettség, védelem

A sárgalábú sirály Magyarországon csupán néhány párban fészkel (MME Nomenclator, 2008), de átvonulóként, átnyarálóként és telelő fajként az év egészében jelentős számban van jelen. Magyarországon nem védett, esetenként gyéríthető faj.

A faj státusza a vizsgált területen

A tatai Öreg-tó SPA területen rendszeres átvonuló faj, ősztől-tavaszig jelentős éjszakázóhely alakul ki a tavon. Ilyen éjszakázóhelye van még a Duna egyes zátonyain illetve a Ferencmajori-tavakon. Az Öreg-tavon egész évben láthatók kisebb csapatai, de az őszi lehalászások időszakában száma megugrik és rendszeresen többszáz, esetenként ezres csapatai is láthatók (maximális egyedszáma: 3200 pld – 2012. november 6.). A faj Remeteség légterében leginkább az öreg-tavi éjszakázóhely és a környező táplálkozóterületek, művelés alatt álló szántók között átrepülő csapatokban látható. Kisebb mennyiségben a szántóföldek gépi művelésekor (tavaszi vagy őszi szántáskor) le is szállnak a nyugatra elterülő földekre.

A szabályozásmódosítás várható hatásai

A sárgalábú sirály a tatai Öreg-tavon elsősorban október-március között fordul elő, a zavaró hatásokra pedig kevésbé érzékeny. Mivel a vizsgált terület 1 km-es környezetében stabil táplálkozóterülete nincs, így sem a kivitelezési munkálatok, sem a beépülő terület majdani üzemelése tekintetében nem várhatók jelentősebb zavaró hatások. A téli időszakban az Öreg-tavon éjszakázó többezres csapatok védelme érdekében hasonló intézkedések szükségesek, mint a lúdfajok esetében.

Javasolt hatáscsökkentő intézkedések

Mivel a sárgalábú sirály a zavaró hatásokra kevésbé érzékeny, így számottevő megelőző vagy korlátozó intézkedésre a faj tekintetében nincs szükség. Leginkább az október-március között jelentős számban az Öreg-tavon éjszakázó csapatai igényelnek védelmet, vagyis e faj vonatkozásában is megfogalmazható, hogy a zajos gépi munkálatokat kizárólag a nappali órákra szükséges korlátozni.

KORMOS SZERKŐ (*Chlidonias niger*)

Hazai elterjedés, veszélyeztetettség, védelem

Bár nagy elterjedési területe van, Európában csökkenőben van állománya. Magyarországon fokozottan védett, eszmei értéke 250.000,- Ft. Hazai fészkelő állománya mindössze 400-1300 párra tehető (MME Nomenclator, 2008), de vonuláskor gyakorta láthatók az egész országban olykor többszázas vagy netán többeszes csapatai is.

A faj státusza a vizsgált területen

A kormos szerkő a tatai Öreg-tó SPA területen elsősorban a tavaszi vonuláskor látható kisebb-nagyobb mennyiségben. Fő vonulási időszaka áprilisra esik, ilyenkor esetenként 100-150-es csapatai is láthatók (maximális egyedszáma: 150 pld – 2005. április 23.). Alkalmanként nyáron is megfigyelhetők magányos példányai vagy kisebb csapatai. A térségbeli halastavakon gyakrabban fordul elő, míg a Remeteség térségében egyáltalán nem.

A szabályozásmódosítás várható hatásai

A kormos szerkő a tatai Öreg-tavon általában egy jól behatárolt időszakban (április közepétől május közepéig) tartózkodik. Zavarásra kevésbé érzékeny, a tavak környezetében zajló gépi munkák ellenére a faj a tavakon továbbra is megtalálja a feltételeit.

Javasolt hatáscsökkentő intézkedések

Mivel a kormos szerkő a tatai Öreg-tavon csupán kis mennyiségben és az év egy rövid időszakában (április-május) fordul elő és vonulása közben zavarásra egyébként is kevésbé érzékeny faj, így különösebb megelőző vagy korlátozó intézkedésre a faj tekintetében nincs szükség. A sokkal jellemzőbb öreg-tavi táplálkozóterületét a beruházás és az üzemelés már nem érinti.

4.3. A Natura 2000 területen megtalálható, a kijelölés alapjául szolgáló fajok természetvédelmi helyzetében várható kedvezőtlen hatások becsült mértéke

A következőkben röviden összefoglaljuk a Tata, Remeteség (Wellness Hotel Gottwald) szabályozási tervmódosításának hatásait a szomszédos „Tatai Öreg-tó” Natura 2000 SPA terület 14 jelölő madárfajára vonatkozóan.

A szabályozás keretében tárgyalt mintegy 6 hektáros üdülőterület módosuló területfelhasználása a helyi jelentőségű védett természeti terület védő övezetét érinti, a Ramsari Egyezmény hatálya alá tartozó nemzetközi jelentőségű vizes élőhely határain azonban kívül van, mint ahogy a Tatai Öreg-tó Natura 2000 SPA-terület határain is.

Az Öreg-tó SPA 14 jelölő madárfaja közül a fészkelőként nyilvántartott bölömbika költőhelye a vizsgált területtől jelentős távolságra, mintegy 2,0 km-re húzódik. A jelölő fajok nagyobb része az őszi-téli madárvonulás idején tartózkodik az Öreg-tavon és környékén, egyúttal a tervezett rekreációs terület légterében.

Lényeges természetvédelmi szempont, hogy a kisebb zajhatással járó építési munkákat – összhangban a nemzetközi madárvédelmi elvárásokkal – lehetőség szerint időkorlátok közé javasolt szorítani. A 14 jelölő madárfajból 8 esetben (nagy kócsag, vetési lúd, nagy lilik, nyári lúd, csörgő réce, tőkés réce, dankasirály, sárgalábú sirály) javasolható az, hogy **a zajhatással járó gépi munkálatokat az itt telelő, éjszakázó több tízezres madárállomány megóvása érdekében a nappali órákra szükséges korlátozni.** A több évtizedes tapasztalatok alapján megállapítható, hogy az egyébként is óvatosságukról ismert lúdfajok igen érzékenyen reagálnak a különböző eredetű (emberi, gépi) zavarásokra. Kijelenthető, hogy az Öreg-tó NATURA 2000 jelölő madárfajai közül a lúdalakúak a legérzékenyebbek a zavarásra (épp azok, amelyeknek a tó nemzetközi madártani jelentősége köszönhető).

A jelölő madárfajokat érő hatások összegzése

Natura 2000 jelölő madárfajok	Igénybevétel mértéke	Hatás minősítése
Kis kárókatona (<i>Phalacrocorax pygmeus</i>)	Az SPA területen egyre gyakoribb téli vendég, a szabályozásmódosítás és az építési munkák hatásai a faj tekintetében nem érzékelhetőek.	Nincs
Bölömbika (<i>Botaurus stellaris</i>)	A Nagyacsás-tavon ismert egyetlen fészkelőhelyétől a vizsgált terület mintegy 2,5 km-re húzódik. A szabályozásmódosítás és az építési munkák hatásai a faj tekintetében nem érzékelhetőek.	Nincs
Nagy kócsag (<i>Egretta alba</i>)	Az SPA területen rendszeres őszi-téli vendég, de a szabályozásmódosítás helyszíne közelében vagy légterében csak elvétve fordul elő. A szabályozásmódosítás és az építési munkák hatásai a faj tekintetében nem érzékelhetőek.	Nincs

Natura 2000 jelölő madárfajok	Igénybevétel mértéke	Hatás minősítése
Fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i>)	A területen viszonylag ritka és kis számú őszi átvonuló. A Derítő-tó környéki alkalmi éjszakázóhelye mintegy 1,0 km-re húzódik. A szabályozásmódosítás és az építési munkák hatásai a faj tekintetében nem érzékelhetőek.	Nincs
Vetési lúd (<i>Anser fabalis</i>)	Az SPA terület egyik legérzékenyebb jelölő faja, amely a vizsgált terület légterében többeszes csapatokban repül át a téli hónapokban. Az építési fázisban a téli félévben kerülni kell a nagy zajhatással járó gépi munkálatokat, a kialakuló új épületek fényszennyező hatása kismértékű hatást gyakorol az átrepülő csapatokra.	Csekély-közepes
Nagy lilik (<i>Anser albifrons</i>)	Az SPA terület másik legérzékenyebb és tömeges jelölő faja, melynek védelme szempontjából a téli félévben kizárólag a nappali időszakra kell korlátozni a gépi munkavégzést! A nyári félévben történő munkavégzés a fajra nincs negatív hatással.	Csekély-közepes
Nyári lúd (<i>Anser anser</i>)	Az előző két lúdfajnál kevésbé érzékeny a zavarásokra, de jóval kisebb mennyiségben is van jelen az Öreg-tavon, így a negatív hatások nem olyan mértékűek. Védelme szempontjából a téli félévben kizárólag a nappali időszakra kell korlátozni a gépi munkavégzést! A nyári félévben történő munkavégzés a fajra nincs negatív hatással.	Csekély-közepes
Csörgő réce (<i>Anas crecca</i>)	Az SPA terület rendszeres és nagy számú telelő faja, de állományára sem a munkavégzés, sem a működés nincs számottevő hatással. A környező szántókon éjszaka táplálkozó csapatok védelme érdekében az éjszakai munkavégzés kerülendő.	Csekély
Tökés réce (<i>Anas platyrhynchos</i>)	Az SPA területen jelentős számban telelő és kisebb mennyiségben fészkelő faj. A Remeteség térségében biztonságos távolságban vannak fészkei, állományára inkább a téli félévben lehet hatással az esetleges éjszakai munkavégzés.	Csekély

Natura 2000 jelölő madárfajok	Igénybevétel mértéke	Hatás minősítése
Gulipán (<i>Recurvirostra avosetta</i>)	Igen ritka tavaszi átvonuló a területen, amelyre a tótól többszáz méterre zajló munkálatok hatást nem gyakorolnak.	Nincs
Réti cankó (<i>Tringa glareola</i>)	Kis számú átvonuló a területen, amelyre a munkálatok lényeges hatást nem gyakorolnak.	Nincs
Dankasirály (<i>Larus ridibundus</i>)	Többezres mennyiségben telel, éjszakázik az Öreg-tavon. Állományára az esetleges téli estékbe nyúló munkák jelentős negatív hatást gyakorolhatnak.	Csekély-közepes
Sárgalábú sirály (<i>Larus cachinnans</i>)	Többezres mennyiségben telel, éjszakázik az Öreg-tavon. Állományára az esetleges téli estékbe nyúló munkák jelentős negatív hatást gyakorolnának.	Csekély-közepes
Kormos szerkő (<i>Chlidonias niger</i>)	Rendszeres tavaszi átvonuló az Öreg-tavon, állományára a munkálatok nem gyakorolnak hatást.	Nincs

5. Alternatív (egyéb ésszerű) megoldások

5.1. A tervező, illetve beruházó által tanulmányozott alternatív megoldások bemutatása (a térbeli kiterjedés, elhelyezkedés, nagyságrend, módszer szempontjából)

A Tata, Remeteség az Öreg-tó térségében az utolsó olyan terület, ahol a meglévő adottságok figyelembe vételével a rekreációs terület fejlesztése – a természetvédelmi érdekek jelentősebb sérelme nélkül – még elképzelhető. A szóban forgó erdős terület (az érvényes szabályozás szerint hétvégi házas üdülőterület) lőtartás céljára történő igénybevétele nem jár a beépítési intenzitás növekedésével, sőt előnyös változást is jelent, míg a szomszédos zöldterület kismértékű igénybevétele (különleges rekreációs övezetre módosítása) nem képvisel olyan mértékű változást, amely indokolttá tenné más alternatívák vizsgálatát.

5.2. A szóba jöhető alternatív megoldások megvalósítását megnehezítő vagy kizáró okok leírása

Az új szabályozásra kerülő terület vonatkozásában természetvédelmi szempontból nem merült fel alternatíva szükségessége.

6. A megvalósítás indokai

6.1. A terv vagy beruházás megvalósítása szükségszerűségének ismertetése

Tata-Remeteség nagy kiterjedésű üdülő övezetében többszáz hétvégi ház található jelenleg. A jelenleg vizsgált Gottwald Hotel környéki területre ebből mintegy 40 esik. A jelenleg érvényes szerkezeti és szabályozási terv szerint a korábbi évtizedek során kialakított telkeken további 7 hétvégi ház kialakítása volna lehetséges, de e területen a szomszédos szálloda tulajdonosai (és egyúttal az érintett ingatlanok tulajdonosai) a lőtartáshoz szükséges létesítményeket szeretnék inkább elhelyezni. Ez természetvédelmi szempontból előnyösebb

is, hiszen a terület jellege (fenyves) alapvetően megmaradna és csupán egy kisebb közeli zöldterületen kerülne sor egy különleges rekreációs besorolású terület kialakítására. A szálloda tulajdonosai egy erdei kápolnát terveznek itt kialakítani, megfelelve a szállodába érkező vendégek bővülő igényeinek. Ezen a területen jelenleg egy meglehetősen degradált állapotú erdős terület húzódik, ahol a szomszédos üdülőkből és lakóházakból jelentős mennyiségű zöldhulladékot helyeznek el. Az üdülőterülethez lassan méltatlan környezet a kápolna felépítésével megszűnne és igényes zöldterület alakulhatna ki. Mindezek révén a terület jelenlegi rendezettsége, képe jelentősen javulhatna, hosszú távon nyílna lehetőség egy a jelenlegi besorolásnál kisebb intenzitású terület fenntartására és összességében előnyösebb lenne a természetvédelmi területre nézve.

Fontos körülmény, hogy az új rekreációs terület az Öreg-tó környéki természetvédelmi területnek nem egy természetszerű, háborítatlan részét venné igénybe, hanem egy jelentős idegenforgalmi szerepkörrel rendelkező, belső feltáró utakkal, lakó- és üdülő épületekkel kiépített környezetét. E területet a tulajdonosok a mai társadalmi igényeknek és gazdasági lehetőségeknek megfelelően kívánják hasznosítani. Ezáltal a mai „leélt” hasznosítatlan, romló állagú épületek és elgyomosodott zöldfelületek helyén egy valóban igényes rekreációs övezet jöhet létre.

Remeteség a különösen kedvelt Öreg-tó térségében az utolsó olyan terület, ahol – a védett természeti környezet ellenére – a rekreációs terület jelentősebb ökológiai konfliktusok nélkül kialakítható.

6.2. A terv vagy a beruházás megvalósításának szükségszerűségét a következő indokok valamelyike támasztja alá (a kívánt rész megjelölendő)

- társadalmi vagy gazdasági természetű kiemelt fontosságú közérdek (amennyiben az kiemelt jelentőségű élőhelytípust vagy fajt nem veszélyeztet)
- emberi egészség vagy élet védelme
- a közbiztonság fenntartása, megőrzése vagy helyreállítása
- a környezet szempontjából kiemelt jelentőségű kedvező hatás elérése
- a fenti kategóriákba nem sorolható, egyéb kiemelt fontosságú közérdek (amennyiben az kiemelt jelentőségű élőhelytípust vagy fajt veszélyeztet)

A terv megvalósítása – bár város- és környezetfejlesztési szempontból nagy jelentőséggel bír – nem sorolható a jogszabályok szerinti „közérdek” fogalmába. Mivel azonban a Natura 2000 jelölő fajokra gyakorolt hatások mértéke nem éri el a jelentős szintet, így az engedély kiadása nem feltételezi a tevékenység közérdekűségét.

7. A kedvezőtlen hatások mérséklése

A jelenlegi szerkezeti és szabályozási terv szerinti üdülőkörzati terület különleges idegenforgalmi-rekreációs területté minősítése ugyan összetett ökológiai folyamatokat indukál, de ezek összességében pozitív hatásokat jelentenek a szomszédos Natura 2000 Madárvédelmi Terület szempontjából. Megállapítható, hogy e hatások mértéke nem éri el a jelentős szintet, de lehetőség szerinti minimalizálásuk érdekében szükségesnek tartunk néhány hatáscsökkentő intézkedést, amelyek az egyébként igen sérülékenynek tekinthető Tatai Öreg-tó Természetvédelmi Terület (egyúttal Ramsari terület) vonatkozásában szinte elvárásaként is tekintendők.

A Tatai Öreg-tó SPA-terület jelölő madárfajai közül elsősorban a téli időszakban tízezres nagyságrendben itt gyülekező lúdalakúakat érintheti kicsit érzékenyebben a tó délnyugati oldalán megjelenő néhány létesítmény illetve az építésükkel járó zaj- és fényhatás. A nemzetközi természetvédelmi kötelezettségek teljesítése érdekében az egyre erősödő urbanizációs hatások ellensúlyozására egyre hatékonyabb természetvédelmi intézkedések is szükségesek annak érdekében, hogy a tó nemzetközi jelentősége ne sérüljön. A vadludak rendkívül érzékenyek és óvatosak, amit az is mutat, hogy a legjelentősebb európai gyülekezőhelyei szinte kivétel nélkül nagy kiterjedésű és zavartalan vizes élőhelyeken alakultak ki. Az Öreg-tó szinte világszerte egyedülállónak minősül sajátos városias környezetével. Ez az egyensúlyi állapot azonban igen törékeny, ezért lehetőség szerint mindent meg kell tenni, hogy az itt telelő madarakra nehezedő civilizációs nyomást enyhíteni vagy lassítani lehessen. E törékeny egyensúly fenntartását szolgálhatják az alábbi intézkedések:

a) A Remeteség övező erdők területcsökkenésének megakadályozása

A Remeteség gyakorlatilag az utolsó olyan jelentősebb terület az Öreg-tó védett környezetében, amely lakó- vagy üdülőkörzati fejlesztésre számottevő ökológiai konfliktus nélkül szóba jöhet. Minden további beépítés jelentős természetvédelmi-ökológiai kockázatokat rejtene magában, hiszen csak annak a nagy kiterjedésű tóparti erdőterületnek a rovására történhetne, amely a nemzetközi jelentőségű Öreg-tó esetében a legfontosabb puffer (terheléscsökkentő) hatással bír. Ebből kifolyólag az Öreg-tó körüli erdő- és parkterületek semmilyen körülmények között nem csökkenthetők! Ezen erdőterületek az Öreg-tó partjai mentén helyenként olyan keskenyé váltak, hogy ezt a puffer szerepet már csak igen törékenyen tudják betölteni. Ez fokozottan érvényes a Remeteség környéki erdőrészekre. Mivel a szóban forgó szabályozásmódosítás révén a jelenlegi erdős terület megmaradna (a hétvégi házak helyett csupán néhány állattartó létesítmény, karám jelenne meg) és csupán egy kisebb erdei kápolna épülne, így ennek az erdővédelmi szempontoknak a tervezett módosítás alapvetően megfelel.

b) A Fekete út forgalmi terhelésének csökkentése

A Remeteségi üdülőkörzati terület vizsgált részén (4537-4543 hrsz) a jelenlegi szabályozás szerint 7 üdülő lenne létesíthető. Ehelyett itt csupán a lőtartáshoz szükséges létesítmények jelennének meg, amivel hosszabb távon jelentős terhelésnövekedés kerülhető el. A megépülő kis erdei kápolna alapvetően a meglévő üdülőkörzati terület és a Gottwald Hotelbe érkező szállóvendégek

igényeit szolgálná, újabb forgalmi terhelést nem indukálna. Az Öreg-tavat így érzékelhető zaj- és fényszennyező hatásnövekedés nem éri.

c) Remeteség fényszennyező hatásának csökkentése

A Remeteség vizsgált szabályozási területén elhelyezkedő hétvégi házak megközelítését szolgáló utcák közvilágításához jelenleg néhány tucat lámpatest szolgál (kb. 6 méteres oszlopmagassággal). Mivel e terület alapvetően fás-bokros jellegű, így a természetvédelmi terület egyáltalán nem tekinthető „túlvilágítottnak”. A szabályozás módosításával nem létesülne ezt a szintet meghaladó közvilágítási rendszer.

Az Öreg-tóra sokezres csapatokban érkező vízimadarak (főleg ludak, récék) legfontosabb berepülési iránya éppen itt, a Remeteség légterében húzódik. E légifolyosó használata az alkonyati és esti illetve nemegyszer éjszakai órákban a legintenzívebb, vagyis a közvilágítás jelentős zavaró tényező lehet az igen óvatos, fény- és hanghatásokat máshol erősen kerülő madárfajok szempontjából. A közvilágítási lámpahelyek számának növekedését már az 1990-es években is fontos környezeti tényezőként tartották számon, ezért ezen a téren valóban kellő elővigyázatossággal szükséges meghatározni a kereteket. A Remeteség meglévő üdülőterületének megvilágítottságát alapul véve az újonnan kialakítandó rekreációs, idegenforgalmi területen is hasonló sűrűségű közvilágítási oszlopok létesítése várható. Figyelembe véve azt, hogy a rekreációs terület egyúttal természetvédelmi terület, így **a belső úthálózat mentén legfeljebb a jelenlegi sűrűséggel létesíthető új lámpatest**. Ezen túlmenően további hatáscsökkentő intézkedések is szükségesek: a lámpatestek burkolatának olyan kialakítása, hogy **a szórt fény se fölfelé, se oldalirányba ne távozhasson**. A megvilágítási fénypalást sugara tehát minél kisebb legyen. A hatáscsökkentő intézkedések sorában lényeges szerepe van annak is, hogy a **belső úthálózat mentén meglévő utcai sorfa állomány** megőrzésre kerüljön. A közvilágítás zavaró hatásait talán ez utóbbi tudná leghatékonyabban mérsékelni.

d) Zajos munkafolyamatok időkorlátozása

A tervezett rekreációs terület közművesítésével, területelőkészítésével, és beépítésével járó zajhatásokat (gépi munkálatokat) **kizárólag a nappali órákra kell korlátozni**. Az Öreg-tóhoz való közelség (200 m) révén nem engedhető meg az európai jelentőségű madáréjszakázóhely nyugalmanak zavarása!

8. Kiegyenlítő (kompenzációs) intézkedések

Tekintettel arra, hogy a Tata, Remeteség térségében a szóban forgó terület különleges idegenforgalmi-rekreációs területként történő szabályozása, illetve a tervezett létesítmények (kápolna, állattartó épületek) megépítése, üzemeltetése a Tatai Öreg-tó Natura 2000 Különleges Madárvédelmi Terület vonatkozásában – a hatáscsökkentő intézkedések betartása esetén – nem idéz elő jelentős, az SPA-terület integritását veszélyeztető hatásokat, ezért kiegyenlítő, kompenzációs intézkedések megtétele nem szükséges.

9. A HATÁSBECSLÉS ÖSSZEFOGLALÁSA

A Tatai Öreg-tó körül az 1970-es évektől kialakult üdülőterületeken mintegy 500 üdülőingatlan és több szálloda illetve panzió épült fel. Ezek legjelentősebbjének a 4 csillagos Wellness Hotel Gottwald tekinthető, amely az elmúlt évtizedben jelentősen bővült mind alapterületét tekintve, mind szolgáltatásai terén. A szálloda tulajdonosai évek óta foglalkoznak lótarással is, egy kisebb állomány jelenleg is a szálloda közvetlen szomszédságában látható. A tulajdonosok az állattartás bővítése érdekében megvásárolták a szomszédos beépítetlen üdülőingatlanokat, hogy azon hosszú távon biztosítsák a lótarás körülményeit, létesítményeit. A szálloda ezen túlmenően az érkező vendégek minél teljesebb kiszolgálása érdekében egy erdei kápolnát is szeretne építeni azon a jelenlegi zöldterületi (közpark) besorolású területen, amely egy nagyobb erdős területből kerülne kialakításra és amelyen jelenleg a környező lakó- és üdülőházak zöldhulladékra kerül lerakásra évek óta. A mind jobban degradálódó erdős területen a kápolna kialakításával igényesebb közpark is kialakítható lenne, ami a Tatai Öreg-tó helyi jelentőségű természetvédelmi terület érdekeivel alapvetően összhangban van. Mindezek érdekében szükségessé válik Tata város érvényben lévő szerkezeti és szabályozási terveinek kisebb mértékű módosítása. A szabályozásmódosítással érintett terület csupán a helyi jelentőségű természetvédelmi terület védő övezetét (tehát legkevesbé szigorúan kezelt részét) érinti és sem a Tatai Tavak Ramsari területet, sem a Tatai Öreg-tó Natura 2000 Különleges Madárvédelmi Területet nem érinti (csupán közvetlenül határos ezekkel). E közvetlen szomszédság, közelség révén tartotta fontosnak Tata Város Önkormányzata illetve a kezdeményező Gottwald Kft. a 275/2004. (X.8.) Kormányrendelet szerinti Natura 2000 hatásbecslés elkészítését. Ezzel az Öko-Design Környezetvédelmi Beruházó és Tanácsadó Kft-t bízták meg.

A szóban forgó területet Tata Város Önkormányzati Képviselő-testületének 20/2002. (IX.25.) számú rendelete részben üdülőházas övezetként, részben pedig (a szálloda környékét) gazdasági-kereskedelmi funkciójú területként szabályozza.

A szerkezeti terv módosítása a 158/2012.(IV.26.) Kt. határozaton alapul.

3. A 4536 hrsz. telek önkormányzati tulajdonban van. A képviselő testület támogatta, hogy ebből a telekből 1300 m²-nyit az önkormányzat eladjon, hasznosítson. Ezért ez a leválasztott telekrész Zkp zöldterületből Kre beépítésre szánt különleges rekreációs területre módosul.
4. A 4537-től 4543-ig terjedő telekcsoport hétvégházak üdülőteleknek lett kijelölve, de még nem került beépítésre. A tulajdonjogot a jelenleg már a Hotel tulajdonosa birtokolja, aki ezen a területen az idegenforgalomhoz kapcsolódó lovas szolgáltatás építményeit kívánja elhelyezni. Ezért ezt a telekcsoportot Úh hétvégházak üdülőterületről Kid beépítésre szánt különleges idegenforgalmi területre kell módosítani.

E módosítások **természetvédelmi szempontból előnyöseknek** tekinthetők, hiszen hosszú távon is biztosítható 7 érintett (jelenleg üdülőházak besorolású) ingatlan esetében az alapvetően erdős környezet megőrzése, ahol állattartást szeretnének a terület tulajdonosai. A zöldterületből (közparkból) ugyan 1300 m² területrészen különleges rekreációs besorolású terület kerülne kialakításra, de ennek az egyre inkább degradálódó állapotú (illegális zöldhulladék lerakóval is terhelt) erdős területnek az állapota is javulni fog a kápolna környezetének igényes kialakításával.

A Natura 2000 hatásbecslési dokumentáció elkészítéséhez az ÖKO-DESIGN Kft munkatársai 2012. októberében helyszíni botanikai-zoológiai vizsgálatokat végeztek, de mindezek mellett mintegy 30 év madártani tapasztalatait is felhasználtuk.

Az Öreg-tó SPA 14 jelölő madárfaja közül a relatíve számottevőbb hatások az itt telelő vadlúd- és récefajok viszonylatában merülhetnek fel. A Remeteség a tízezres nagyságrendben itt éjszakázó-pihenő fajok legfontosabb repülési útvonalába esik, így e légtérben átvonuló madártömegek tekintetében a zavaró hatások lehetőség szerinti mérséklésének különös jelentősége van. E hatáscsökkentő intézkedések legfontosabbjai:

- *A szállodát övező erdők további területcsökkenésének megakadályozása*
- *A Fekete út forgalmi terhelésének csökkentése*
- *Remeteség fényszennyező hatásának csökkentése*
- *Zajos munkafolyamatok időkorlátozása*

Az elvégzett vizsgálatok alapján megállapítható, hogy a tervezett szerkezeti és szabályozási tervmódosítás a szomszédos (de közvetlenül nem érintett) HUDI 10006 kódszámú „Tatai Öreg-tó” Kiemelt Jelentőségű Különleges Madárvédelmi Natura 2000 területre a javasolt hatáscsökkentő intézkedések betartása esetén számottevő negatív hatást nem gyakorol.

Tata, 2012. november 5.

Musicz László
ügyvezető igazgató
okl. építőmérnök, humánökológus
környezet- és természetvédelmi szakértő
SZTV, SZTjV, SzKV-vf, SzKV-hu, KV-SZ

IRODALOMJEGYZÉK

- Benya, L. - Kugli, J.** (1973): Tata madárvilága. In: A tatai Herman Ottó Kör Munkái 1973-3.
- Bergh, L.M.J. van den - Philippona, J.** (1986): The occurrence of geese (mainly bean geese) at Tata in the West of Hungary. *Aquila* 92. p. 65-80.
- Bölöni J. – Molnár ZS. – Kun A.** (szerk.) (2011): Magyarország élőhelyei. Vegetációtípusok leírása és határozója. *ÁNÉR 2011.* – MTA Ökológiai és Botanikai Kutatóintézete, Vácrátót. 439 pp.
- Király G.** (szerk.) (2009): Új magyar fűvészkönyv. Magyarország hajtásos növényei. Határozókulcsok. – Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság, Jósvafő. 616 pp.
- Király G. – Virók V. – Molnár V. A.** (szerk.) (2011): Új magyar fűvészkönyv. Magyarország hajtásos növényei. Ábrák. – Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság, Jósvafő. 676 old.
- MME Nomenclator Bizottság** (2008): Magyarország madarainak névjegyzéke. *Nomenclator avium Hungariae.* Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület, Budapest. 278.
- Musicz, L.** (1990): Vadlúdmozgalmak vizsgálata a tatai Öreg-tavon az 1984-1989 közötti időszakban. Wild goose movements on the Tata Öreg Lake 1984-1989. *Aquila* 96-97. Budapest p. 19-35.
- Musicz, L.** (1992): A Ferencmajori-halastavak ökológiai jelentősége a Komárom -Esztergomi - síkság madárvilágában. Pályázat. KTM OTvH. "A természetvédelmi oltalom alatt nem álló területek értékeinek feltárása és megóvása" pp. 21.
- Musicz, L.** (1992): A tatai Öreg-tó vadlúdforgalmának antropogén hatásvizsgálata. *LIMES - Komárom-Esztergom Megyei Tudományos Szemle 1992/2.* Tatabánya p. 29-40.
- Musicz, L.** (1993): A területfejlesztések természetvédelmi vonatkozásai a Tatai-medencében. Diplomadolgozat. ELTE Humánökológus Szak. pp. 46.
- Musicz, L.** (1994): Az Öreg-tó, mint európai hírv madár-gyülekezőhely. In: *Értékmentő 1.* 1994. december. Tata Barátainak Köre.
- Musicz, L.** (1995): A tatai Öreg-tó. *Madártávlat* 1995/5. p. 8-9. Budapest
- Musicz, L.** (2008): Tata madártani jelentőségének áttekintése. In: *Komárom-Esztergom Megyei Múzeumok Közleményei* 13-14: p. 383-398.
- VM** (2012): A Vidékfejlesztési Miniszter 100/2012. (IX. 28.) VM rendelete: A védett és fokozottan védett növény-és állatfajokról, a fokozottan védett barlangok köréről, valamint az Európai Közösségben természetvédelmi szempontból jelentős növény-és állatfajok közzétételéről. – *Magyar Közlöny* **128**: 20903–21019.
- Wehner, T.** (1981): Komárom megye természeti értékei. Tatabánya, pp. 77.